

حاق فصلنامه
حقوق الکترونیک قضایی
تابستان ۱۳۹۸

نشست خبری
حجة الاسلام والمسلمین
دکتر حمید شیریاری

مدیرکل دبیرخانه قوه قضائیه:
هیچ درخواست مردمی
بی پاسخ نمی ماند

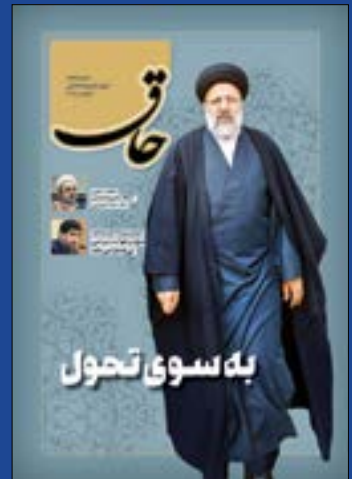

به سوی تحول

حجت الاسلام و المسلمین رئیسی:
یکی از بارزترین کارکردهای الکترونیکی شدن امور، مقابله با فساد و
به صورت خاص در دستگاه قضائی، جلوگیری از اطاله دادرسی است.
بر همین مبنا باید شاخص‌های موجود مورد رصد دائمی قرار گیرد تا مشخص
شود که اهداف این تحولات فناورانه به چه میزان محقق شده و آسیب‌هایی
که در این مسیر وجود دارد، رفع شود

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق فصلنامه حقوق الکترونیک قضایی
شماره ۳ • تابستان ۱۳۹۸ • ۴۸ صفحه

صاحب امتیاز:

کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی
مدیرمسئول: حسن روحانی‌نیا
سرمدیر: محسن مسچی
مدیر اجرایی: مهدی آقاچانلو
گرافیک و صفحه آرایی:
حسین توکلی، امین عاشوری
همکاران تحریریه:
اسماعیل حق پرست، علی آتیه‌دان
جواد هاشمی، مهرنوش گرگانی
نازیلا مهدیانی، آیدا پیغامی
لینوگرافی و چاپ: کلک صبا
تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

آدرس: تهران، خیابان شهید بهشتی،
نبش خیابان ولی عصر (عج)، خیابان
عبادی، نبش کوچه منصور، روبه‌روی
اورژانس بیمارستان توس، پلاک ۳

تلفن:

۸۸۵۵۸۹۸۴
۸۸۵۵۸۹۷۵
۸۸۵۵۸۹۳۳
۸۸۵۵۸۹۷۱

نمابر: ۸۸۵۵۸۹۷۶

کدپستی: ۱۵۹۶۹۴۳۱۱۳

پایگاه اینترنتی: www.Kdke.ir

پست الکترونیک: info@Kdke.ir

فهرست

- ۳ به‌سوی تحول (یادداشت مدیر مسئول)
- ۴ رضایتمندی ۸۹ درصد از تهرانی‌ها
- ۷ هیچ درخواست مردمی بی پاسخ نمی ماند
- ۱۱ دفاتر پیشخوان دولت؛ جایی برای ارائه خدمات الکترونیک
- ۱۴ از ایزو تا تایپ صوتی
- ۱۸ پرونده ویژه
- ۱۹ لازم نیست همه آب خنک بخورند
- ۲۴ بیش از ۲۰ سال نظارت الکترونیک در اسکاتلند
- ۲۷ پابندهای الکترونیکی؛ ابزاری برای آزادی
- ۳۱ اسناد الکترونیک؛ یکی از ادله اثبات دعوا
- ۳۳ مطالعه موردی: دستبند الکترونیک
- ۳۸ شورای راهبری دادرسی الکترونیک
- ۴۱ رسانه‌ها و دوره جدید مدیریت در قوه قضائیه
- ۴۳ عدالت قضایی، آرمان هر جامعه
- ۴۵ پرسش و پاسخ
- ۴۶ معرفی نشریه؛ دوفصلنامه حقوق بشر
- ۴۷ اخبار کانون
- ۴۹ سفر به مازندران در یک نگاه

پرونده ویژه

به سوی تحول

یادداشت مدیرمسئول

انتشار سومین فصلنامه حقوق الکترونیک قضایی که به اختصار «حاق» می‌خوانیمش، مصادف است با پذیرش تصدی ریاست قوه قضائیه از سوی حضرت آیت‌الله رئیسی دام عزه‌العالی، پذیرشی که به تدبیر و صلاح‌دید رهبر معظم انقلاب، پیشتر از موعدمعروف دوره‌های پیشین اتفاق افتاد و خرسندی خاطر غالب اصحاب نظام قضایی کشور و بلکه اثرگذاران و صاحب‌نظران خارج از کشور را به دنبال داشت. حضور ایشان در بالاترین جایگاه قضایی کشور، بیشتر از آن رو درخشش افزون‌تر نور امید در اذهان و دل‌های مشتاقان عدالت را موجب گردید، که قاطبه‌ی قضات و کارمندان قوه قضائیه، ایشان را فرزند نظام قضایی کشور و شخصی دارای چند دهه تجربه‌ی خدمت در مراتب مختلف و مناصب گوناگون قوه قضائیه می‌دانند. حضرت آیت‌الله رئیسی از نخستین ماه‌های استقرار نظام جمهوری اسلامی و به تبع آن، استقرار «دادگستری جمهوری اسلامی ایران» وارد این جامعه‌ی حرفه‌ای شده و با تکیه بر هوش و سلامت رفتار و حسن عملکرد خویش، در همان اوان جوانی موفق به جلب اعتماد بزرگان دستگاه قضایی نوپا و جدید جمهوری اسلامی از جمله حضرت امام (ره) و شهید مظلوم آیت‌الله بهشتی (ره) و ... گردیده و مسئولیت‌های خطیری را عهده‌دار شده و مدارج مختلف قضایی را تجربه نمودند؛ نگارنده نیک به خاطر

دارد که پس از انفکاک مقطعی معظم له از نظام قضایی کشور و تصدی مسئولیت معنوی تولیت آستان قدس رضوی، در سفری که به مشهدالرضا (ع) در معیت مدیران محترم دفاتر خدمات قضایی سراسر کشور داشتیم و با بذل محبت ایشان، دیداری خصوصی با ایشان در تالار آینه‌ی حرم مطهر تدارک دیده شد و مدیران محترم مفتخر به بهره‌مندی از خوان پر نعمت اطعام آستان حضرت شده بودند، جناب آقای رئیسی تقریباً اغلب آن جمع حدود پانصد نفره را که غالباً از قضات و کارمندان بازنشسته‌ی قوه قضائیه بودند را می‌شناختند و حضار نیز غالباً خاطره‌ای از اظهار محبت و بزرگواری ایشان را به یاد داشتند و شبی به یاد ماندنی در جوار حضرت ثامن الحجج (ع) با محبت ایشان، فراهم شد. اکنون باید تدبیر حکیمانه‌ی رهبر معظم انقلاب در انتخاب فردی شایسته از بدنه‌ی قوه قضائیه را قدر دانست و خداوند را شاکر بود که حضور حضرت آیت‌الله رئیسی در این منصب شامخ، مصادف گردیده است با شروع اقدامات انقلابی و جهادی برای ایجاد تحولی جدی در نظام قضایی کشور. نشریه‌ی حاق این فرصت مغتنم برای کشور و ملت شریف ایران را از الطاف الهی دانسته و خود را موظف به تلاش مضاعف در جهت تحقق اهداف و آرمان‌های ترسیم شده در این مسیر درخشان و امید بخش می‌داند.

بعون‌الله تعالی

در نشست خبری معاون قوه قضائیه و رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه بیان شد

رضایتمندی ۸۹ درصد از تهرانی‌ها

اطلاعات قوه قضائیه است که آمارها و اطلاعات را به صورت عدد و رقم در خصوص خدمات ارائه شده قوه قضائیه در سال اعلام می‌کند و و میزان پیشرفت و موفقیت و شکست طرح‌های اجرایی را نیز ارائه می‌دهد. امسال هم دکتر حمید شهریاری، معاون قوه قضائیه و رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات این قوه در نشست خبری که به مناسبت هفته قوه قضائیه برگزار شده بود، آمار و اطلاعاتی درباره عملکرد قسمت‌های مختلف قوه قضائیه در سال گذشته ارائه کرد. با توجه به ارزیابی‌های صورت گرفته و

سازمان‌ها و اداره‌ها و دولت‌ها کمک می‌کند تا بتوانند خدمات بهتری را ارائه دهند. آمارها سالیانه بررسی می‌شوند تا موفقیت و شکست هر سازمانی را در طول سال گذشته نشان دهند و سال جدید با برنامه‌ریزی‌هایی بر اساس همان آمارها پیش رود، اگر آمارها ناشی از شکست باشند باید تمهیدات جدیدی در نظر گرفته شود و اگر موفقیت‌آمیز باشند می‌توان به کار ادامه داد و برای پیشرفت و ترقی آن تلاش کرد. یکی از مراکز که سالانه آمار و اطلاعات خود را منتشر می‌کند، مرکز آمار و فناوری

می‌توان گفت یکی راه‌های فهمیدن شکست یا موفقیت؛ آمار، ارقام و اطلاعات است. علاوه بر آن آمار به ما نشان می‌دهد چه نوساناتی داشته‌ایم و همچنین یکی از مرسوم‌ترین کارها برای آنکه بدانیم خروجی خدماتی که ارائه می‌دهیم چطور بوده، آمارگیری و ارائه آمار است. ارائه آمار تنها به سازمان یا اداره یا دولت و حکومت کمک نمی‌کند بلکه حتی در کسب و کارهای کوچک و زندگی روزمره هم می‌تواند به ما کمک کند، هر چند که شاید بسیاری از ما خیلی آمار را نمی‌شناسیم و سراغ آن نمی‌رویم. اما آمار

شده است و با استفاده از ظرفیت بخش خصوصی این امر محقق شده است.

وی درباره شاخص‌های رضایتمندی مراجعان به دفاتر خدمات الکترونیک نیز توضیح داد: «در مجموع ۴۰ شاخص در این رابطه در نظر گرفته شده است که می‌توان به پاسخ‌گویی، راهنمایی، علاقه و مسئولیت‌پذیری، رفتار یکسان با مراجعان، مهارت تایپ، سرعت خدمت‌دهی، دقت پرسنل، اطمینان از رعایت تعرفه و ... اشاره کرد».

همچنین در مورد نظارت بر دفاتر الکترونیک قضایی توضیحاتی مطرح شد: «دفاتر متخلف را شناسایی کرده‌ایم و بعضا حکم رسیدگی به تخلفات به آن‌ها ابلاغ شده است و در این رابطه یک دفتر سلب صلاحیت شد».

دکتر شهریار آماری از ابلاغیه‌ها و پرونده‌های ورودی به قوه قضاییه نیز ارائه داد: «۸۰ درصد ابلاغ‌های ما الکترونیکی است و این موضوع تحول بزرگی در دستگاه قضایی است و نزدیک به ۹۰ درصد ابلاغ‌ها واقعی است و به دست افراد می‌رسد به طور مشخص از تاریخ ۹۷/۱۰/۲ تا ۹۸/۴/۲۵، ۲۵ میلیون و ۲۰۰ هزار ابلاغ الکترونیک داشته‌ایم. همچنین در سال ۱۳۹۷، ۶ میلیون و ۲۹۲ هزار و ۲۸ پرونده آمار پرونده‌های یکتا وارده در دستگاه قضایی بوده است که در مقایسه

الکترونیک قضایی بود. شهریار توضیح داد: «با عرضه بیش از هزار عنوان خدمت در هزار دفتر خدمات قضایی در سال گذشته به حد نصاب بالایی رسیده‌ایم و سامانه ثبت نام الکترونیک، ابلاغ الکترونیک، تمدید پروانه وکلا، تجدیدنظر خواهی و واخواهی شوراهای حل اختلاف و ... از جمله خدمات ارائه شده در دفاتر خدمات الکترونیک قضایی است».

رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه به کیفیت گزینش دفاتر خدمات الکترونیک قضایی اشاره کرد و توضیح داد: «بر حسب تحصیلات، سابقه مدیریت، سابقه کار قضایی و حقوقی و سن متقاضیان امتیازات آن‌ها دسته‌بندی می‌شود و بر اساس امتیازبندی سیستمی به متقاضیان نمره داده می‌شود».

شهریار همچنین اعلام کرد که تا کنون با ایجاد دفاتر خدمات الکترونیک قضایی حدود ۲۲ میلیارد و ۶۷۹ میلیون تومان صرفه جویی

**در حال حاضر
از مراقبت الکترونیکی
و پابندها برای مجازات‌های
درجه ۵ تا ۸
استفاده می‌شود**

ارائه شده در این نشست خبری و مطالعه موردی صورت گرفته در شهر تهران، ۸۹ درصد از مراجعه‌کنندگان به امکان مختلف مربوط به قوه قضاییه از ارائه خدمات ابراز رضایت کرده‌اند.

دکتر حمید شهریار در این نشست خبری درباره طرح‌ها و خدمات متفاوتی که در قوه قضاییه و زیرمجموعه‌های آن ارائه می‌شوند توضیحاتی ارائه نمودند، یکی از این موارد اجرای طرح پابندهای الکترونیکی یا در واقع همان مراقبت الکترونیکی است. شهریار در این باره گفت: «طرح مراقبت الکترونیکی از سال ۹۴ آغاز شده است و تا پایان خرداد ماه ۹۸ مجموعه پابندهایی که استفاده کردیم ۴۷۵ مورد بوده است که از این تعداد ۳۴۴ مورد حکمشان تمام شده است و ۱۳۱ مورد تحت نظارت هستند. البته در صدد هستیم این موارد را افزایش دهیم و با تاکید رئیس قوه قضاییه این طرح را توسعه دهیم».

معاون قوه قضاییه همچنین در این مورد توضیح داد: «طبق برنامه ششم توسعه برای اینکه به ۳۰ هزار پابند برسیم، نیاز به سرمایه‌گذاری داریم و ریاست قوه قضاییه نیز بر توسعه این طرح تاکید نموده‌اند، همچنین ما نیاز به تغییرات قانونی داریم که پیشنهاداتی راجع به افزوده شدن مجازات درجه ۴ داده‌ایم».

در حال حاضر از مراقبت الکترونیکی و پابندها برای مجازات‌های درجه ۵ تا ۸ استفاده می‌شود که البته هنوز هم آمار آن زیاد نیست و نیاز است تا با برگزاری جلساتی با قضات شهرها و شهرستان‌های مختلف و همچنین تامین نیاز پابندها تلاش‌هایی انجام شود تا تعداد بیشتری از مجرمان بتوانند از این امکان بهره ببرند و امکان جایگزینی مراقبت الکترونیکی با مجازات حبس بیشتر میسر شود.

اما یکی دیگر از مباحثی که معاون قوه قضاییه در این نشست خبری مطرح کرد و اطلاعاتی درباره آن ارائه داد، دفاتر خدمات

با سال قبل ۸ درصد افزایش داشته است.»
رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات ضمن توضیح اینکه قوه قضائیه باید روی کنترل ورودی پرونده‌ها متمرکز شود و پرونده‌های وارده به دستگاه قضایی را کاهش دهند و همچنین رویه کاهش در سال جاری اعمال می‌شود؛ آماری از تعداد پرونده‌های ورودی به دادگاه‌های استان‌ها و بیشترین و کمترین آنها ارائه کرد: «بیشترین آمار وارده پرونده در دادگاه‌ها متعلق به استان مازندران بالغ بر ۹ هزار پرونده و چهارمحال و بختیاری و یزد است که این میزان نسبت به صد هزار جمعیت عنوان شده است. البته یکی از عللی که استان مازندران در صدر ورودی پرونده‌ها قرار گرفته به این دلیل است که مسافران بسیار و افراد مختلفی به این استان سفر می‌کنند. کمترین وارده پرونده در دادگاه‌ها در استان سیستان و بلوچستان با ۳۶۲۰ پرونده، هرمزگان با حدود ۴ هزار پرونده و خراسان جنوبی با حدود ۵ هزار پرونده در ۱۰۰ هزار جمعیت است و در این میان استان تهران جز استان‌های میانی قرار دارد.»
همچنین میزان پرونده‌های ورودی به دادسراها به این شرح است: «بیشترین وارده پرونده در دادسراها متعلق به استان تهران

با ۶۷۷۰ پرونده، استان مازندران با حدود ۶ هزار پرونده، استان خوزستان با ۶۴۰۹ پرونده می‌باشد و در انتهای جدول استان‌های قم، آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان کمترین وارده دادسرا را رقم زدند.»
معاون قوه قضائیه درباره بیشترین عناوین پرونده‌های وارده به دستگاه قضا نیز توضیح داد: «حدود ۷ عنوان از عناوین اتهامی که به ترتیب شامل سرقت مستوجب تعزیر، ضرب و جرح عمدی، توهین به اشخاص عادی، ایراد صدمه بدنی غیرعمدی بر اساس تصادفات رانندگی، تهدید، رانندگی بدون پروانه رسمی و تخریب می‌شود بالغ بر ۵۰ درصد پرونده‌های وارده دستگاه قضایی را شکل می‌دهد، که متصدیان امر فرهنگ باید به این موضوع توجه داشته باشند.»

دفاتر متخلف را شناسایی کرده ایم و بعضاً حکم رسیدگی به تخلفات به آن‌ها ابلاغ شده است و در این رابطه یک دفتر سلب صلاحیت شده است

رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه در رابطه با زمان راه اندازی سامانه ثبت دارایی‌ها و اموال مسئولین گفت: «در حال طراحی سامانه ثبت دارایی‌ها و اموال مسئولین در سایت هستیم. سایت آماده است، ولی با توجه به مسائل امنیتی تشخیص دادیم بیشتر روی زمان‌بندی آن کار کنیم. امیدواریم ظرف ۲ ماه تدابیر امنیتی و فنی برای استفاده آسان مدیران و کارگزاران از سامانه فراهم شود. به نظر می‌رسد باید با رعایت مسائل امنیتی، بیشترین رعایت احتیاط را در این زمینه داشته باشیم، زیرا این موارد از امنیت بسیار بالایی برخوردار هستند. در این زمینه تدابیری اتخاذ و طراحی شکل گرفته و مجری هم انتخاب شده است. از شرکت‌های فناوری مختلف و جوانان دانشگاهی تقاضا می‌کنم پیشنهادات و طرح‌های امنیتی خود را برای ما ارسال کنند. ضمانت اجرایی این موضوع را قانون‌گذار تعیین کرده و ما منطبق بر آن عمل خواهیم کرد.»

رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه ضمن تشکر از عوامل سریال دلدار که در ایام ماه مبارک رمضان از رسانه ملی پخش شد گفت: در این سریال به موضوع «ضرب و جرح عمدی» توجه شده بود لذا از متخصصان در حوزه جامعه‌شناسی و فرهنگی دعوت می‌کنم راهکارها و پیشنهادات مفید خود را در زمینه پیشگیری از وقوع جرم به ما ارائه دهند.

شهرداری با تاکید بر لزوم تلاش مضاعف برای کاهش پرونده‌های وارده به دستگاه قضایی گفت: «توصیه ما به مجلس، رئیس جمهور و مسئولینی که بودجه در اختیارشان است، این است که به این آمارها توجه کنند و منابع انسانی و مالی و بودجه کافی در اختیار دستگاه قضایی قرار دهند.»

با توجه به صحبت‌های معاون قوه قضائیه در این نشست، قوه قضائیه امیدوار است دولت به تجهیز الکترونیک قوه قضائیه توجه ویژه داشته باشد.

مدیرکل دبیرخانه قوه قضائیه:

هیچ درخواست مردمی بی پاسخ نمی ماند

چگونه رسیدگی می شود و آیا اساسا، ساز و کاری برای پاسخگویی به تمام این خواسته ها طراحی شده است یا خیر؟ دکتر محسن محدث مدیرکل دبیرخانه قوه قضائیه در گفت و گو با حاق به تشریح این فرایند پرداخته و معتقد است با ساز و کاری که در قوه قضائیه طراحی شده و بر اساس تاکید رییس قوه، هیچ درخواست مردمی بدون پاسخ نمی ماند و تمام متقاضیان می توانند از طریق راه های ارتباطی اندیشیده شده، وضعیت درخواست خود را بررسی کنند.

توسعه زیرساخت های الکترونیک و استفاده از فن آوری های نوین در افزایش بهره وری دبیرخانه قوه قضائیه و سرعت بخشیدن به خدمت رسانی به مردم، یکی دیگر از اصلی ترین برنامه های این نهاد در کوتاه مدت است. طرحی که باعث شده پاسخ گویی به درخواست های مردمی در زمانی کوتاه ممکن شده و حجم بالای مکاتبات و مراسلات دبیرخانه با کمترین هزینه پیگیری شود.

جوادهاشمی **خبرنگار** گستردگی حوزه مسئولیت قوه قضائیه باعث شده بخش

گسترده ای از افشار مختلف مردم در طول سال با این قوه تعامل داشته باشند. هر چند ساختار پاسخگویی قوه، طوری طراحی شده که با تفکیک حوزه ها در سطح شهر و استان، مراجعان امور خود را در زمانی کوتاه پیگیری کنند اما گاهی، گره هایی در پرونده های مختلف قضایی می افتد، که مراجعان چاره خود را در انتقال شرایط و وضعیتشان به طور مستقیم به رییس قوه می دانند. در طول ماه های گذشته و همزمان با آغاز دوره ریاست آیت الله رئیسی در قوه قضائیه، چه در جریان سفرهای استانی و چه از طریق راه های ارتباطی قوه با مردم، تعداد تقاضاهای مردمی به رییس قوه به شکل قابل توجهی افزایش یافته و به نظر می رسد این روند ادامه خواهد داشت. سوالی که در ماه های گذشته برای بسیاری از مردم به وجود آمده این است که، این حجم از نامه و درخواست مردمی

■ ریاست قوه قضاییه در ماه‌های گذشته بر لزوم توسعه زیرساخت‌های الکترونیک در این قوه و سرعت بخشی به خدمت رسانی تاکید داشته است. دبیرخانه قوه قضاییه برای اجرایی کردن این طرح کلان چه اقداماتی را در دستور کار خود قرار داده است؟

سابقه حضور بنده در اداره کل دبیرخانه قوه قضاییه به اواسط دهه ۸۰ باز می‌گردد. از بدو ورود به دبیرخانه در سال ۱۳۸۶، متوجه شدم که تقریباً ۹۵ درصد کارها دستی و فیزیکی انجام می‌شود و از همان زمان، برنامه ریزی برای ایجاد تغییرات جدید آغاز شد. در ابتدا ما تصمیم گرفتیم که کار الکترونیکی شدن ارسال مراسلات و پرونده‌ها را انجام دهیم تا آرشیو الکترونیکی شود. تقریباً یک سال طول کشید تا این طرح به نتیجه برسد. برنامه‌ی ما در راستای برنامه چهارم توسعه کشور هم بود که تعیین کرده بود تمام بایگانی‌های قضایی و اداری الکترونیکی شود و تقریباً یک سال طول کشید تا در همان راستا کارها اجرا شود. برای آنکه حجم این تغییر مشخص شود، بعد از یک سال کار، حدود ۲۰ تن کاغذ خمیر شد. بعد از آن سیستم رایورز طراحی شد که نرم افزاری اداری است و در سراسر کشور فعالیت می‌کند و تمام مراسلات از همین طریق انجام می‌شود.

■ اصلی‌ترین مزایای حرکت به سمت استفاده از این فن‌آوری‌های نوین چه بوده است؟
وقتی سیستم الکترونیکی می‌شود، هم سرعت بالا می‌رود، هم هزینه‌ها کاهش می‌یابد و هم تعداد

نیروی انسانی کمتری برای پیگیری‌ها لازم است. از سوی دیگر با استفاده از این امکانات، مشکلاتی نیز که پیش از این وجود داشت، برطرف شده است. برای مثال قبلاً بخش‌نامه‌های رییس قوه قضاییه که صادر می‌شد تا به دست استان‌ها برسد و هر یک از شهرستان‌ها در جریان کار قرار بگیرند، یک ماه زمان نیاز بود اما امروز در کمتر از یک دقیقه تمام کشور در جریان قرار می‌گیرند و اینطور نیست که پست بخش نامه را در اختیار بگیرد و چند روز زمان فاصله باشد تا به دست همه استان‌ها برسد و کارها برای مدت طولانی روی زمین بمانند.

■ آیا برآوردی از کاهش هزینه‌ها پس از الکترونیکی شدن مراسلات انجام شده است؟

در دبیرخانه قوه قضاییه، در یک ماه بین ۹۰ تا ۱۱۰ هزار عملیات اداری داریم. اگر این کار بنا باشد دستی انجام شود، باید محاسبه شود که به چه میزان نیروی انسانی نیاز است و چه زمانی احتیاج داریم. با کنار هم قرار دادن این شرایط می‌توان با قاطعیت اعلام کرد که یک هزینه نجومی در قوه قضاییه کاهش یافته و زمان خدمت رسانی نیز بسیار کوتاه شده است.

■ چه میزان از عملیات اداری دبیرخانه، به بررسی نامه‌ها و درخواست‌های مردمی اختصاص دارد؟

دبیرخانه چند وظیفه اصلی دارد که یکی از اصلی‌ترین آنها، پیگیری درخواست‌های افراد است که باید برای آن برنامه ریزی می‌شود. در طول ماه تعداد زیادی درخواست مردمی از تمام نقاط کشور،

اصلی‌ترین هدف از الکترونیکی شدن خدمات، کاهش زحمت مردم و خدمت رسانی به آنها در کوتاه‌ترین زمان ممکن است و دیگر نیازی نیست افراد برای پیگیری کارهای خود از راه دور و نزدیک به تهران بیایند.

می شوند یا از طریق مرکز ۱۲۹ قوه ارسال می شود یا از طریق انجام سفرهای استانی رییس قوه قضاییه است که به تهران منتقل می شوند.

■ فرایند اجرایی کار پس از دریافت نامه های مردم چگونه است؟

ما در دبیرخانه کارشناسانی داریم که تک تک این درخواست ها را مطالعه می کنند و دلیل درخواست یا فرایند مورد نیاز اجرایی آن را بررسی کرده و برای انجام پیگیری های لازم به واحدهای مربوط ارسال می کنند. کارهای اداری را کارشناس انجام می دهد و از طریق سیستم الکترونیکی، درخواست برای پیگیری به مرجع مربوطه ارسال می شود. در مرداد ۱۳۹۸، ۱۱۴ هزار و ۶۲۰ عملیات اداری داشتیم که بخش زیادی از آنها مربوط به پیگیری همین درخواست های مردمی است. قطعا اگر بنا بود تمام این عملیات ها به شکل دستی، انجام شود هزینه ای نجومی لازم بود و هفته ها زمان می برد تا نامه ها به دست مراجع مربوط رسیده و کارها انجام شود. از سوی دیگر از زمان آغاز به کار ریاست جدید قوه، تعداد نامه ها و درخواست ها به شکل جدی افزایش یافته و در مرداد امسال در قیاس با مرداد سال گذشته میزان درخواست های مردمی ۴۸۵ درصد افزایش یافته است که بخش عمده ای از خواسته های مردم است.

■ نحوه اطلاع رسانی به صاحبان نامه چگونه است؟

در سفرهای استانی به همه درخواست کننده ها اعلام می کنیم که زیر نامه خود، شماره تلفن

برای پیگیری به رییس قوه قضاییه داده می شود که پیگیری تمام آنها جز با استفاده از فن آوری های نوین و زیرساخت های جدید ممکن نیست.

■ به طور خاص برای پیگیری این درخواست ها، چه زیرساخت هایی طراحی شده است؟

ما برای بررسی این درخواست ها یک سامانه تلفن گویا راه اندازی کرده ایم. شخص متقاضی از هر نقطه کشور با این شماره تماس می گیرد؛ پس از وصل شدن به اپراتور اسم فرد در سیستم وارد شده و در همان لحظه به متقاضی اعلام می شود که وضعیت درخواستش چیست و حتی در صورتی که کار به مرحله پایانی رسیده باشد نیز نتیجه آن به متقاضی ارائه می شود. البته این به معنای اینکه خدمت رسانی حضوری متوقف شده نیست و دبیرخانه در طول روز پذیرای متقاضیانی است که ترجیح داده اند برای پیگیری امورشان حضوری مراجعه کنند. هرچند اصلی ترین هدف از الکترونیکی شدن خدمات، کاهش زحمت مردم و خدمت رسانی به آنها در کوتاه ترین زمان ممکن است و دیگر نیازی نیست افراد برای پیگیری کارهای خود از راه دور و نزدیک به تهران بیایند.

■ آیا برآوردی از تعداد درخواست های مردمی که به قوه قضاییه می رسد، صورت گرفته است؟

نکته دیگری که در حوزه نامه و درخواست های مردمی است، تعداد بالای آنهاست. ما در ماه بین سه تا چهار هزار نامه داریم که مردم از طرق مختلف به دست ما می رسانند. این درخواست ها یا به شکل حضوری به دست ما می رسند یا از طریق نامه، پست

*** جناب آقای
رئیس تأکید کردند
که درخواست های
مردم اهمیت
بسیار بالایی
دارد، باید به
خواسته های آنها
رسیدگی شود و
اگر از کسی حقی
تضییع شده، باید
این حق به او
بازگردد.**

زیرساخت‌های الکترونیکی در دست پیگیری قرار دارد؟

ما معتقدیم که باید امکانات بیشتر شود. در گام نخست تلاش می‌کنیم، اپراتورها بیشتر شوند و مردم در کوتاه‌ترین زمان ممکن جواب بگیرند. ضمن اینکه از روسای کل دادگستری سراسر کشور پیگیری می‌کنیم که در خواست‌ها پاسخ داده شوند و ما تلاش می‌کنیم با پیگیری هیچ نامه‌ای بدون جواب نماند. اگر امکانات فنی به ما اجازه دهد، تلاش می‌کنیم، سایتی را طراحی کنیم که از طریق سیستم درخواست‌ها ارسال شود تا دیگر نیاز به ارسال نامه وجود نداشته باشد. ما شبیه به همین را در سامانه حقوق شهروندی قوه قضاییه داریم. اگر گزارشی از نقض حقوق شهروندی وجود داشته باشد، گزارش را ثبت کرده و ما از همان طریق بررسی‌های لازم را صورت داده و در اختیار آنها قرار می‌دهیم. امیدواریم با رسیدن امکانات لازم، در این حوزه نیز سامانه مربوطه افتتاح شود.

■ جدای از گسترش زیرساخت‌های الکترونیکی دبیرخانه، اخیراً در رابطه با سازمان اسناد نیز بخش‌نامه‌ای صادر شده که با هدف تسهیل اقدامات اجرایی در دستور کار قرار می‌گیرد، برنامه ریزی در این زمینه چگونه است؟

ریاست محترم قوه قضاییه بخش‌نامه‌ای صادر کرده‌اند که به رابطه میان محاکم قضایی و سازمان اسناد اختصاص دارد. در این حوزه تکلیف شده که محاکم درباره بحث املاک و وثیقه‌هایی که متهمین معرفی می‌کنند، به شکل الکترونیکی رد و بدل کنند. یعنی بازپرسی که قصد دارد سندی را به عنوان وثیقه قبول کند، این را به شکل الکترونیکی از ثبت درخواست کند که آیا سندی که متهم ارائه کرده، از نظر ارزش، توان قرار گرفتن به عنوان وثیقه را دارد یا در رهن نهاد دیگری نیست. قبلاً این فرایند به شکل دستی انجام می‌شد و احتمالاً چند روز زمان می‌برد اما در صورت اجرایی شدن این بخش‌نامه، احتمالاً کل این فرایند در کمتر از دو ساعت اجرایی خواهد شد. به طور کلی قوه قضاییه تلاش می‌کند در تمام سطوح به سمت الکترونیکی کردن ساختارها حرکت کند و خدمت‌رسانی به مردم در کوتاه‌ترین زمان ممکن و با حداکثر بهره‌وری صورت گیرد. (۷)

همراهشان را بنویسند. پس از دریافت نامه، ابتدا یک پیامک می‌آید که درخواست شما دریافت شد و برای رسیدگی در اختیار مرجع مربوطه قرار گرفت و در نهایت پس از انجام بررسی‌ها، فرد متقاضی می‌تواند اطلاعات پرونده خود را از طریق شماره‌های تماس اعلام شده یا همان مرجع نهایی بررسی پیگیری کند. ■ با توجه به حجم بالای نامه‌ها و درخواست‌ها، آیا امکان رسیدگی به تمام این خواسته‌ها وجود دارد؟

در تشریف‌فرمایی جناب آقای رئیسی به دبیرخانه قوه قضاییه به اینجانب تاکید کردند که درخواست‌های مردم اهمیت بسیار بالایی دارد، باید به خواسته‌های آنها رسیدگی شود و اگر از کسی حقی تضییع شده، باید این حق به او بازگردد. تاکید ایشان این است که هیچ درخواستی بی جواب نماند و حتی اگر درخواست ارائه شده قانونی نیست، باید بررسی شده و پاسخ لازم به متقاضی داده شود. از سوی دیگر با توجه به الکترونیکی شدن ساختارها، تمام اطلاعات در سیستم ثبت شده و به طور دقیق مشخص می‌شود، که نامه در چه مرحله‌ای قرار دارد. ما تنها چیزی که دستی تحویل می‌گیریم، نامه افراد است و بقیه فرایند الکترونیکی انجام می‌شود. ■ آیا در کوتاه‌مدت برنامه‌ای برای گسترش

وقتی سیستم الکترونیکی می‌شود، هم سرعت بالایی رود، هم هزینه‌ها کاهش می‌یابد و هم تعداد نیروی انسانی کمتری برای پیگیری‌ها لازم است.

دفاتر پیشخوان دولت

جایی برای ارائه خدمات الکترونیک

گروه گزارش

حدود یک دهه از راه اندازی «دفاتر خدمات ارتباطی» که بعدها به «دفاتر پیشخوان خدمات دولت» تغییر نام داد، می گذرد. هر چند هنوز خیلی ها از خدمات دفاتر پیشخوان دولت با خبر نیستند اما این دفاتر هر روز میزان تعداد زیادی از هموطنان هستند و در حوزه های تلفن ثابت، برق، گاز، آب و فاضلاب، ثبت احوال، امور مالیاتی، پست، بیمه، تلفن همراه و... خدماتی را انجام می دهند. حالا بعد از حدود ۱۰ سال می توان گفت دفاتر پیشخوان خدمات دولت، نقش مهمی در تسهیل و تسریع خدمات عمومی دولت در قالب مراکز عمده ایفا می کنند. دفاتر پیشخوان دولت از سال ۸۹ فعالیت خود را به طور رسمی آغاز کردند. وزیران عضو کارگروه توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه ای مورخ ۱۳۸۸/۷/۲۱، آیین نامه ایجاد و بهره برداری از دفاتر پیشخوان خدمات دولت و بخش عمومی غیردولتی را مورد نگارش قرار داده و مطابق با ماده ۲۷ آیین نامه ذکر شده و پیرو آن در تاریخ ۱۳۸۹/۳/۶

به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسید و مفاد آن به دستگاه های ذیصلاح ابلاغ و اعلان رسمی شد. همچنین در فصل چهارم قانون پنجم توسعه کشور هم آمده که وزارت ارتباطات موظف است به منظور بسط خدمات دولت الکترونیک، صنعت فناوری اطلاعات، سواد اطلاعاتی و افزایش بهره وری در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نسبت به ایجاد و توسعه شبکه ملی اطلاعات و مراکز داده داخلی امن و پایدار با پهنای باند مناسب با رعایت موازین شرعی و امنیتی کشور و با استفاده از توان و ظرفیت بخش های عمومی غیردولتی، خصوصی و تعاونی، امکان دسترسی پرسرعت مبتنی بر توافق نامه سطح خدمات را به صورتی فراهم نماید تا کلیه دستگاه های اجرائی و واحدهای تابعه و وابسته، خانوارها و کلیه کسب و کارها بتوانند به شبکه ملی اطلاعات و اینترنت متصل شوند. البته قانون در اول اسفند ماه سال ۱۳۸۹ تصویب و در سال ۱۳۹۰ به طور گسترده در سراسر کشور اجرایی شد و در آن زمان دفاتر پیشخوان شروع به فعالیت کرده بودند اما این قانون هم توانست اهرمی برای پیشرفت آنها داشته باشد.

رضایت و موفقیت بسیار واضح است و از طرف دیگر احتمال بازگشت شهروندان به سمت کسانی که به آنها کمک رسانده‌اند بسیار بالاست و این بازگشت ضامن بقای سازمان است.

وظایف تعریف شده دفاتر پیشخوان

دفتر پیشخوان خدمات دولت و بخش عمومی و غیر دولتی یا دفتر پیشخوان، به دفاتری گفته می‌شود که دولت برای ارائه خدمات الکترونیک به مردم در سطح کشور احداث کرده است. کلیه دستگاه‌های اجرایی دولتی ایران موظفند خدمات الکترونیکی خود را از راه این دفاتر ارائه دهند. این دفاتر به دست بخش خصوصی اداره می‌شوند. یکی از دلایل تشکیل این دفاتر جلوگیری از موازی‌کاری دستگاه‌های دولتی و حرکت به سوی دولت الکترونیک بیان شده است. با این وجود مشکلات و انتقاداتی بر نحوه عملکرد این دفاتر مطرح است.

دفاتر پیشخوان خدمات دولت با کارویژه‌های بروکراتیک، اقتصادی و فرهنگی نقش مهمی در تسهیل و تسریع خدمات عمومی دولت در قالب مراکز عمده خدماتی اعم از پست، پست بانک، مخابرات، آب، برق، گاز، خدمات ارتباطات و ثبت احوال و بیمه و... ایفا می‌کنند. کار ویژه‌ها و اهداف این دفاتر عبارت‌اند از: تجمیع خدمات عمومی و دولتی و تمرکز زدایی و افزایش بازدهی در سرعت و کیفیت خدمات کشوری. فرآیند و فرآورده‌های دفاتر پیشخوان خدمات دولت در جهت عدالت‌ورزی، کاهش فساد اقتصادی و اداری، سهل‌المسیر شدن دالان‌های بروکراتیک و استفاده عمومی و انعطاف‌پذیری سازمانی و رضایت‌بخشی

دگرگونی‌ها افزایش یافته و مدیران با چالش‌های جدیدی روبه‌رو هستند. بقا در چنین محیطی تنها با تغییر و سازندگی و پویایی امکان‌پذیر است. از این رو در پاسخ به این چالش‌ها در سالیان اخیر توجه بسیاری از مسئولین کشورهای جهان به سوی دولت الکترونیک معطوف شده است به گونه‌ای که تقریباً تمامی کشورها بخشی از توان خود را صرف رسیدن به آن کرده‌اند. در ایران نیز با درک این ضرورت حرکت به سمت ایجاد دولت الکترونیک مورد توجه قرار گرفته است. دولت الکترونیک به عنوان رویکرد جدید خدمات‌رسانی پاسخی به چالش‌های محیطی و سازگاری با دنیای جدید کسب و کار است که مورد توجه مدیریت دولتی در عصر اطلاعات و ارتباطات قرار گرفته است. مفهوم شهروندمداری در بنگاه عمومی از سال ۱۳۷۴ در دولت مطرح شده است. ارزیابی موفقیت یک بنگاه عمومی از دیدگاه شهروندان، مهمترین عامل در شناسایی نقاط قوت و ضعف سازمان و بهبود عملکرد آن محسوب می‌شود. ارتباط قوی میان کیفیت،

چرا خدمات الکترونیکی شدند؟

در سال‌های اخیر بسیاری از سازمان‌ها خدمات خود را به صورت الکترونیکی به شهروندان ارائه می‌نمایند. یکی از دغدغه‌های پیش روی دولت‌ها و سازمان‌ها در عصر حاضر مساله فقدان اعتماد شهروندان به این شکل از ارائه خدمات است. هرچه سازمان‌ها بیشتر به سمت الکترونیکی شدن پیش می‌روند این موضوع نیز اهمیت پیدا می‌کند. اعتماد شهروندان به دولت و تکنولوژی با توجه به گسترش خدمات الکترونیکی یک ضرورت است. از جمله مهمترین موضوعاتی که هر دولت باید به صورت تشکیلاتی برای آنها برنامه‌های شفاف و مشخصی ارائه کند می‌توان به دریافت خدمات دولتی به صورت مساوی برای تمامی اقشار جامعه، شناسایی کانال‌های ارتباطی و بسترهای لازم به منظور عرضه خدمات مناسب، در دسترس بودن مراکز خدمات و... اشاره نمود. فضای ادارات دولتی بیش از هر زمان دیگری پیچیده و متحول شده است.

فهرست خدمات قابل ارائه در دفاتر پیشخوان دولت

خدماتی که هم اکنون در این دفاتر ارائه می شود، از این قرار است:

● **امور محوله ثبت احوال:** شناسنامه المثنی، تغییر نام خانوادگی، ثبت وقایع ازدواج و طلاق، کارت ملی المثنی، تعویض کارت ملی، تعویض شناسنامه، درخواست هیات حل اختلاف، صدور گواهی تجرد

● **شرکت آب و فاضلاب:** خدمات حوادث آب و فاضلاب، تفکیک و ادغام انشعاب، انشعاب آب، تغییر محل، سطح و مسیر، قطع و وصل انشعاب، تعیین قطر انشعاب با ظرفیت قراردادی، تغییر انشعاب آب موقت به دائم، تعویض کنتور خراب، بررسی ترکیدگی لوله آب، درخواست واحد شماری، صدور تسویه حساب آب بها، درخواست اصلاح قبض آب مصرفی، تغییر نام مشترک، جابجایی کنتور، انشعاب فاضلاب

● **شرکت گاز و توانیر:** وصل جریان گاز مشترکین بدهکار، قطع جریان گاز به علت تخریب و نوسازی، ثبت انشعاب جدید، ثبت درخواست افزایش و کاهش قدرت، ثبت درخواست آزمایش کنتور

● **شهرداری - عوارض خودروئی** سواری، عوارض خودروئی سنگین، عوارض موتور سیکلت

● ثبت نام جهت بیمه سلامت و

طوری که اقشار مختلف جامعه به صورت عملی با مزایای استفاده از خدمات دولت الکترونیک آشنا شده و به خوبی از آن در زندگی روزمره خود استفاده خواهند نمود. خدماتی که هم اکنون در این دفاتر ارائه می شود، از این قرار است:

امور محوله ثبت احوال: شناسنامه المثنی، تغییر نام خانوادگی، ثبت وقایع ازدواج و طلاق، کارت ملی المثنی، تعویض کارت ملی، تعویض شناسنامه، درخواست هیات حل اختلاف، صدور گواهی تجرد

شرکت آب و فاضلاب: خدمات حوادث آب و فاضلاب، تفکیک و ادغام انشعاب، انشعاب آب، تغییر محل، سطح و مسیر، قطع و وصل انشعاب، تعیین قطر انشعاب با ظرفیت قراردادی، تغییر انشعاب آب موقت به دائم، تعویض کنتور خراب، بررسی ترکیدگی لوله آب، درخواست واحد شماری، صدور تسویه حساب آب بها، درخواست اصلاح قبض آب مصرفی، تغییر نام مشترک، جابجایی کنتور، انشعاب فاضلاب

شرکت گاز و توانیر: وصل جریان گاز مشترکین بدهکار، قطع جریان گاز به علت تخریب و نوسازی، ثبت انشعاب جدید، ثبت درخواست افزایش و کاهش قدرت، ثبت درخواست آزمایش کنتور

شهرداری: عوارض خودروی سواری، عوارض خودروی سنگین، عوارض موتور سیکلت؛ ثبت نام جهت بیمه سلامت.

بدنه اجتماع در ساحت دولت تکنوکرات و الکترونیک.

مزایای راه اندازی دفاتر پیشخوان دولت

همانطور که بالاتر اشاره شد، راه اندازی دفاتر پیشخوان دولت و الکترونیکی شدن خدمات قابل ارائه مزایای متفاوتی برای مردم در سطح جامعه و همچنین برای دولت دارد. مزایای این دفاتر را در می توان در چند بخش تقسیم کرد.

گسترش عدالت اجتماعی

ایجاد فرصت برابر، برای هر نفر به منظور مراجعه به دستگاه دولتی، از مزایای دفاتر پیشخوان دولتی است چرا که می بایست شخصی که در روستا است با فردی که در پایتخت زندگی می کند، برای مراجعه به وزارتخانه ای که در پایتخت قرار دارد از امتیازی عادلانه برخوردار باشد.

برچیده شدن رابطه بازی در دستگاه ها

متأسفانه این موضوع فرهنگ شده که اگر کسی می خواهد به دستگاه یا سازمان دولتی جهت دریافت خدماتی مراجعه نماید حتماً با ارتباط و رابطه کار خود را انجام دهد. در صورتی که ملاک دستگاه ها باید این باشد که حس خاصی نسبت به مراجعه کننده نداشته باشند، بلکه وظیفه محور عمل کنند.

کاهش بوروکراسی اداری

از طریق واگذاری خدمات دولتی به دفاتر پیشخوان، کاهش بوروکراسی در سیستم های اداری به صورت خودکار صورت خواهد پذیرفت و همانا نهایتاً رضایت ارباب رجوع را در بر خواهد داشت.

تعمیق دولت الکترونیک

یکی از مزایای وجود دفاتر پیشخوان دولت، نهادینه نمودن مبحث دولت الکترونیک در بطن جامعه شهری و روستایی است. به

حدود شش سال پیش که پیشنهاد شد تا برخی از امور جاری مراجع قضایی به بخش خصوصی واگذار شود، نه مردم و نه مقامات قضائی تصور نمی‌کردند که این طرح بتواند باری از دوش دادسراها و مردم کم‌کند. به همین دلیل بود که مقام قضائی دستور داد تا این طرح به صورت پایلوت به مدت یک سال و رایگان توسط داوطلبین واجد شرایط اجرا شود تا بازخورد و عملکرد این دفاتر مورد تحقیق قرار گیرد و در صورت موفق بودن آن، طرح اجرایی شود. به همین دلیل از میان سردفتران با سابقه و دانش حقوقی چند فرد برای اجرای رایگان این طرح با نام دفاتر خدمات الکترونیک قضائی اعلام آمادگی کردند. یکی از این افراد سیامک علوی است. او دانش آموخته مدیریت و حقوق است. پدرش هم حقوقدان بوده و حالا این ارثیه علمی به فرزندش رسیده است. او اکنون هم به عنوان سردفتر اسناد رسمی و هم به عنوان مدیر دفتر خدمات الکترونیک قضائی مشغول به کار است. علوی در سال ۱۳۹۵ به عنوان مدیر برتر دفاتر خدمات قضائی کشور انتخاب شده و برای دانستن این موضوع که چرا او چنین عنوانی را بدست آورده، به عنوان خبرنگار به محل کارش رفتم. محیط نسبتاً بزرگی در اختیار دفتر خدمات الکترونیک بود و مبلمان مناسب برای زمان انتظار مراجعین در نظر گرفته شده بود. برخورد محترمانه کارکنان با مردم دومین چیزی بود که نظرم را جلب کرد. همگی به امور کاریشان مسلط بودند و با صبر به سوالات پاسخ می‌دادند. با اینکه ازدحام مراجعه‌کننده در دفتر زیاد بود اما صدای مهمهمی کمی وجود داشت. در اتاق مدیریت باز بود و تا نگاه کردم فردی را پشت میز دیدم با ظاهری آراسته و لبی خندان و داشت یک ارباب رجوع را راهنمایی می‌کرد. آنچه در ادامه می‌خوانید چکیده، گپی کوتاه است با سیامک علوی تا بیشتر با او و روند کاری اش آشنا شویم.

گفت‌وگو با دکتر سیامک علوی، یکی از مدیران نمونه
دفاتر برتر خدمات الکترونیک قضایی

از ایزو تا تایپ صوتی

علیرضا هومنی
خبرنگار

را تنظیم می‌کند، کمک کنیم تا ارائه و مسیرش اشتباه نباشد. سعی می‌کنیم راهنمایی کنیم اما نه به صورت تکلیفی که به نحو ارشادی تا اگر عزیزی راهنمایی را پذیرفت، دادخواستش را اصلاح کنیم و با این کار احتمال رد شدن دادخواست را بسیار پایین بیاوریم و در نتیجه برگشتی دادخواست‌های ما بسیار اندک است.

■ **آیتم‌های دیگر هیئت در انتخاب دفتر برتر چیست؟**
آیتم بعدی که مورد نظر دوستان بود استاندارد بودن مراحل و ادوات کار است که ما سعی کردیم تا کلیه مسائل ایزو را در دفترمان رعایت کنیم. من تمام نکات تأییدیه ایزو را مطالعه کردم و سعی کردم تا همه را به کار بندم و رعایت کنم. سعی شد تا از دستگاه‌های پیشرفته‌ای استفاده شود. چاپگرهای خوبی تهیه کردیم چون حتی سرویس چاپ و پرینتی که ما به مردم می‌دهیم هم می‌تواند متمایز باشد. در نحوه اسکن کردن اسناد هم همین الگو را ادامه دادیم و دستگاه اسکنر قوی داریم. اگر کسی نیاز به اسکن در تعداد بالا داشته باشد ما به جای معطل کردن این افراد در جلوی یک باجه برای انجام کار سعی کردیم با تکنولوژی، اسکنی که سرعت بالایی دارد این امر را انجام دهیم و از اتلاف وقت مراجعه کنندگان جلوگیری کنیم. در مورد دیگر خیلی از افراد برای تایپ مراجعه می‌کنند و این کار هم می‌تواند وقت گیر باشد. ما برای جلوگیری از اتلاف وقت در

**هر چند وظیفه
دفاتر نیست
که پرونده‌ها را
مطالعه کنیم اما
نسبت به مردم و
کارشان احساس
مسئولیت کردیم.
پرونده‌ها را
مطالعه نموده و
ایرادات را گوشزد
می‌کنیم**

■ **از چه زمانی کار شما به عنوان مدیر دفتر خدمات الکترونیک قضایی شروع شد؟**

این کار اوایل سال ۹۱ یا ۹۲ شروع شد و ارائه خدمت ما با اولین مراجعه که یک برگ چک بود رسمی شد. خوشبختانه بعد از یکسال طرح جوابگوی نیازها بود و همه توانستند از آن استفاده کنند. در این میان مقام قضائی هم مجاب شد که این امور را می‌شود به بخش خصوصی واگذار کرد. نهایتاً کار به بخش خصوصی واگذار شد. از آن لحظه می‌توان گفت، دفاتر خدمات الکترونیک قضائی تبدیل شدند به در ورودی قوه قضائیه. یعنی شما به جای ورود به قوه قضائیه برای اغلب موارد، به دفاتر خدمات الکترونیک قضائی وارد می‌شوید. پس ما به تعبیر رئیس محترم مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه آقای شهرداری دفاتر را در ورودی قوه قضائیه می‌دانیم.

■ **چه دلایلی باعث شد تا شما به عنوان مدیر برتر دفتر و دفترتان دفتر برتر انتخاب شود؟**

این دفتر از قدیمی ترین دفاتر تاسیس شده است و ما جزو دفاتر پایلوت بودیم در نتیجه کارکنان دفتر چیرگی زیادی بر انجام امور دارند، اما صرف همین چیرگی برای حائز رتبه شدن کافی نبود. البته این که من بخواهم از محاسن دفتر صحبت کنم زیاده گوئی است و فکر می‌کنم عزیزی که این لطف و حسن انتخاب را داشتند باید این سوال را جواب دهند. اما دوستان شاخص‌هایی را در نظر داشتند که بر مبنای آنها، مدیران برتر را طی هر سال با رصد کردن تمام دفاتر و تحقیق کامل انتخاب می‌کنند. در این میان من هم افتخار داشتم که در سال ۱۳۹۵ و در همین فرآیند دقیق تحقیقی، توسط بزرگواران به عنوان دفتر برتر و مدیر برتر انتخاب شدم. آیتم‌هایی که هیئت انتخاب دنبال می‌کنند، نکاتی ظریف اما مهم را شامل می‌شود، مانند: عدم برگشتی دادخواست‌ها، این یعنی ما سعی کنیم تا اشتباهات کمتری داشته باشیم. به همین دلیل ما سعی کردیم تا از نیروی متخصص آموزش دیده استفاده کنیم و دقت بیشتری روی پرونده‌ها اعمال کنیم. هر چند وظیفه دفاتر نیست که پرونده‌ها را مطالعه کنیم اما نسبت به مردم و کارشان احساس مسئولیت کردیم. پرونده‌ها را مطالعه می‌کنیم و ایرادات را گوشزد می‌کنیم تا اگر عزیزی که دارای تخصص نیست دادخواستی

این مورد سیستم پیشرفته تایپ صوتی را تعبیه کردیم که در باجه‌ای خاص ارائه خدمت سریع در این زمینه داشته باشیم. خود بنده به عنوان مدیر سعی دارم تا بین اربابان رجوع باشم و از همه آنها بازخورد ها را دریافت کنم، سوال کنم در خصوص ارائه خدمات و پیشنهادات و انتقادات را مستقیم جویا شوم. سعی دارم تا از مردم فاصله نگیرم و همیشه در محیط هستم و راهنمایی می‌کنم که این امر را مدیون مرحوم پدرم هستم و وصیتی که در این خصوص زمانی که در راس کار بود داشت. پدرم می‌گفت ارباب رجوعی که جلوی تو ایستاده یک انسان محتاج است و کاری با تو دارد، اول کارش را انجام بده و خدمتت را ارائه کن. یقین داشته باش در آخر کار خدا روزی تو را می‌دهد. اگر ما به کارمان با این دید نگاه کنیم و هدفمان خدمت باشد یقیناً موفقیم.

■ شما چطور وارد این شغل شدید؟

بنده پیش از هر چیز سردفتر اسناد رسمی هستم و این طرح که مطرح شد قرار بود بین سردفتران توزیع شود. بعد از پیشنهاد طرح ایجاد دفاتر خدمات قضایی به قوه قضائیه مقرر شد عده‌ای داوطلب بشوند

و از بین کسانی که سردفتر، قاضی و یا سمت‌های حقوقی دیگر را در کارنامه داشتند ۴۰ الی ۵۰ نفر برای طرح پایلوت انتخاب شدند. دوستانی بودند که در همان زمان مرا شمامت می‌کردند که برای خودت وظیفه اضافه بی‌موجب تراشیده‌ای آنهم با مراجعه کنندگان پر تعداد اما من آینده روشنی برای این شغل می‌دیدم و الان هم همین عقیده را دارم. ما هم خدماتی را به مردم ارائه می‌دهیم، هم شناخته می‌شویم و هم ارتباطمان با اقشار مختلف بهتر می‌شود. الحمد لله امروز که بعد از چند سال با شما صحبت می‌کنم می‌توانم بگویم کارمان درآمد بدی هم ندارد و از درآمد کار راضی هستیم. من زمانی که برای این کار انتخاب شدم سابقه تدریس دانشگاهی داشتم، مدرک فوق لیسانس و لیسانس حقوق داشتم و مدرک لیسانس مدیریت. سابقه کاری آنزمان من هم حدود ۲۰ سال بود و فکر می‌کنم به این دلایل مرا برای این کار انتخاب کردند در بدو امر.

■ چرا بعد از لیسانس مدیریت به سمت حقوق گرایش پیدا کردید؟

من در واقع در دبیرستان رشته ریاضی را انتخاب

**پدرم می‌گفت
ارباب رجوعی که
جلوی تو ایستاده
یک انسان محتاج
است و کاری با تو
دارد، اول کارش
را انجام بده و
خدمتت را ارائه
کن. یقین داشته
باش در آخر کار
خدا روزی تو را
می‌دهد**

■ چه توصیه‌ای برای همکاران خود دارید تا بتوانند رتبه دفاتر برتر را بدست آورند؟

اولا نیاز می‌دانم ارادت خودم را نسبت به تمام همکاران ابراز کنم که بی شک همگی از من از جهت دانش و سابقه و مدیریت برتر هستند. تمامی همکاران بنده بی شک سابقه بسیار درخشان حقوقی در کارنامه خود دارند و تحصیلات در مدارج بالا یکی از ویژگی‌های این عزیزان است. اما اگر یک تجربه را بخواهم در اختیار عزیزان قرار دهم این نکته است که مردم ما بسیار شریف اند و زمانی که پیش ما می‌آیند جز لبخند و رابطه خوب توقعی از ما ندارند. اینها افرادی هستند که یا با همسرانشان به مشکل خورده اند، یا چک هایشان برگشت خورده و یا مالی از آنها برده اند. جز اینها و چند مورد دیگر ما مراجعه کننده نداریم و اغلب این عزیزان از نظر روحی در حالت نا مساعدی هستند. وظیفه مدیر و پرسنل دفتر این است که با توانمندی در مدیریت لحظه‌ای بتوانند این اشخاص را آرام کنند، به آن‌ها انگیزه دهند و راهنماییشان کنند. بعضا دوستان من گله مند درآمد پایین و هزینه‌های بالای دفاتر هستند. به این دوستان عرض می‌کنم که در حال حاضر در کشور ما همه مشاغل با این مشکلات مواجه هستند. باید تحمل کنیم و من اطمینان دارم که این وضعیت سخت اقتصادی در کشور عزیزمان پایدار نیست. من آینده بسیار روشنی در این شغل می‌بینم و به همه دوستان اطمینان می‌دهم که آینده دفاتر خدمات الکترونیک از آینده دفتر اسناد رسمی روشن تر است به اندازه‌ای که بعدها تمامی کسانی که امروز گله‌مند هستند پشیمان می‌شوند. پس به عنوان پرچمدار این صنف، سایر دوستانم را توصیه می‌کنم که آیندگان از شما یاد می‌کنند، آیندگان از شما سخن‌ها خواهند گفت. اگر امروز درست عمل کنیم صنف ما در آینده یک صنف با شغل خوب، درآمد عالی و شان بیشتر خواهد بود اما به شرط احتیاط و دقت. هر شغلی برای ماندگاری به دقت، صبر و سرعت نیازمند است و بنابر این اگر این پارامترها رعایت شوند و از آنجایی که ایمان راسخ دارم به اینکه تمامی همکاران من مدیر برتر این صنف هستند، برترین خواهند بود.

کردم و به ریاضی علاقه مند بودم. بعدا تصمیم گرفتم تا در رشته انسانی تحصیل کنم و مدیریت را به دلیل علاقه انتخاب کردم. پدر من یک حقوقدان بود و دکتری حقوق داشت. ایشان شغل سردفتری داشتند و به من پیشنهاد کردند که در این رشته تحصیل کنم و ادامه کار ایشان را انجام دهم. البته من سردفتری ام را با همان مدرک لیسانس مدیریت گرفتم و قانون هم اجازه می‌داد اما توصیه ایشان این بود که شما چون حقوق نخوانده‌ای نمی‌توانی سردفتر خوبی باشی. این شد که با توجه به صحبت پدر تحصیلات حقوق را ادامه دادم و لیسانس و فوق لیسانس حقوق را هم گرفتم.

■ دفتر اسناد رسمی را هم هنوز فعال نگ داشته اید؟

بله. دفتر دایر است و طبقه‌ی بالای دفتر خدمات الکترونیک قضایی، دوستان و همکاران من به عنوان دفتر اسناد رسمی در حال فعالیت هستند و من مدیریت هر دو را بر عهده دارم.

■ مردم نسبت به دفاتر خدمات الکترونیک قضائی دافعه‌ای ندارند؟

هر تاسیس جدیدی نیاز به معرفی و شناخت دارد. مثلا وقتی اداره گذرنامه خدماتش را به دفاتر پلیس به علاوه ده واگذار کرد تا مدتی هردو مرکز به صورت هم عرض فعالیت می‌کردند. بعد از مدتی اما مردم پذیرفتند و الان به راحتی امور از طریق این دفاتر انجام می‌شود. در خصوص دفاتر خدمات قضائی هم وضعیت به همین صورت است. مردم ابتدای امر فکر می‌کردند که هزینه و فعالیت اضافهای به عهده شان افتاده ولی به سرعت این فرایند در میان مردم جا افتاد. مفید بودن این دفاتر را با یک مثال توضیح می‌دهم. در گذشته اگر در شهر اهواز از شما شکایتی می‌شد شما مجبور بودید تا به اهواز سفر کنید و اقامه دعوا و یا دادخواست تحویل دهید. اما در حال حاضر شما به سادگی در منزل خود دادخواستتان را تنظیم می‌کنید، به دفاتر خدمات الکترونیک قضائی مراجعه می‌کنید و بعد از احراز هویت دادخواستتان را به اهواز ارسال می‌کنید. یعنی در وقت، هزینه و انرژی شما صرفه جویی شده و این فایده بسیار بزرگی است. از نظر من می‌شود به صف طولانی بانک برای یک تراکنش بانکی فکر کرد و سادگی چند کلیک در تلفن همراه. این تفاوت بسیار بزرگ و شگرف است.

من آینده بسیار
روشنی در این
شغل می‌بینم و
به همه دوستان
اطمینان
می‌دهم که آینده
دفاتر خدمات
الکترونیک از آینده
دفتر اسناد رسمی
روشن تر است

پرونده ویژه

◀ لازم نیست همه آب خنک بخورند

گفت‌وگو با دکتر مجید بشیری عضو هیأت مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی

◀ بیش از ۲۰ سال نظارت الکترونیک در اسکاتلند

گزارش

◀ پابندهای الکترونیکی، ابزاری برای آزادی

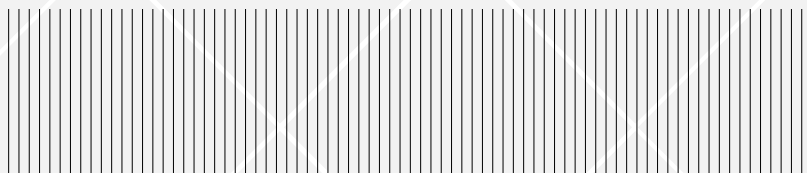
گفت‌وگو با وهاب علیایی، مدیر عامل شرکت توسعه خدمات الکترونیکی حامی عدالت

◀ اسناد الکترونیک یکی از ادله اثبات دعوا

مقاله: سیامک پاکباز، وکیل پایه یک دادگستری

◀ مطالعه موردی: دستبند الکترونیک

مقاله: علی آتیه‌دان، کارشناس ارشد روابط بین‌الملل

بررسی حقوقی و قانونی دستبند و پابند الکترونیکی در گفت و گو با
دکتر مجید بشیری، عضو هیات مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی

لازم نیست همه آب خنک بخورند

اسلامی مصوب ۱۳۹۲ روش های جدیدی به منظور کاستن از تعداد محکومان به حبس، پیش بینی و راهبردهای مربوط به کاهش جمعیت کیفری در ۶ روش پیش بینی شد که از جمله این روش ها معافیت از کیفر، تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات، نظام نیمه آزادی و قرار گرفتن تحت نظارت سامانه های الکترونیکی است.

به موجب ماده ۶۲ قانون مجازات اسلامی در جرایم تعزیری از درجه پنج تا درجه هشت، دادگاه می تواند در صورت وجود شرایط مقرر در تعویق مراقبتی، محکوم به حبس را با رضایت وی در محدوده مکانی مشخص تحت نظارت سامانه الکترونیکی قرار دهد، لذا کسانی که مشمول حبس تا ۵ سال هستند در صورت وجود سایر شرایط مشمول این سامانه قرار می گیرند. اما سوالاتی هم پیش می آید، مثل اینکه: مراقبت الکترونیکی دقیقا چیست؟ در چه شرایطی اجرا می شود؟ قوانین و مسائل حقوقی پابندهای الکترونیکی چیست؟ و ... این موضوع و سوالات آن را در گفت و گویی با دکتر مجید بشیری، عضو هیات مدیره کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مطرح کردیم.

نامش زندان است، جایی برای آنکه مجرمان و محکومان دوران محکومیت شان را بگذرانند. جایی که همه زندانیان با جرایم مختلف جمع می شوند و برای خود جامعه ای را تشکیل می دهند. جامعه ای که در آن دزد و قاچاقچی و محکوم به قتل و بدهکار مالی و زندانی چک و مهریه و ... دور هم جمع می شوند و هر روز شان با هم می گذرد. جامعه ای که برای برخی از افراد همین جامعه خطرناک است و ممکن است در آینده خطرناک تر هم باشد. محکومینی که تنها چند ماه حبس را باید بگذرانند با محکومین به اعدام و حبس ابد و ... در یک جا جمع می شوند، محکومینی که بار اول شان است پایشان به زندان باز می شود با محکومینی که بارها و بارها از زندان سر در آورده اند و دیگر برایشان تفریحی شده، یک جامی نشینند و سر یک سفره غذا می خورند و از زندگی و خاطرات شان با هم حرف می زنند. البته بارها تفکیک در زندان ها توانسته تا حدودی خطر را برای برخی محکومان کم کند اما راه جاره دیگری برای برخی محکومین جرایم تعزیری و برخی بار اولی ها نیاز بود که پایشان به زندان باز نشود. در قانون مجازات

■ ضرورت طرح مراقبت الکترونیکی چیست و چه موضوعی باعث ارائه این طرح شد؟

چند عامل در ارائه این طرح موثر بوده است. مورد اول اینکه، در زندان‌ها شاهد مشکلات و ناهنجاری‌هایی هستیم که عامل اصلی آن تعداد زیاد زندانی خارج از استانداردهای تعریف شده است که امکان برگزاری دوره‌های آموزشی با کیفیت را برای همه زندانی‌ها فراهم نمی‌کند و امکان بازپروری و اصلاح را هم برای زندگی سالم در جامعه، برای همه فراهم نمی‌کند، بنابراین زندان کارکرد اصلاح و بازپروری را از دست می‌دهد. دلیل دوم ارائه این طرح نیز جهت کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها بوده که بسیار کارآمد است. موضوع سوم هم کاهش معضلات اجتماعی و خانوادگی ناشی از حبس هست. علاوه بر خود زندانی، خانواده زندانی هم از اجرای مجازات آسیب می‌بیند. در مواردی چه بسا آسیبی بیشتر از خود زندانی و در بیرون از زندان با مشکلات مالی و اجتماعی دست به گریبان هستند. زندانیانی وجود دارند که خانواده از بیرون زندان مبالغ زیادی را برای آن‌ها می‌فرستند؛ به این معنا که زندانی علاوه بر تحمیل هزینه زیاد به حاکمیت و بیت‌المال بابت نگهداری خودش، به خانواده هم هزینه زیادی را تحمیل می‌کنند. موضوع چهارم لزوم استفاده از روش‌های جایگزین در دنیا با هدف اصلاح و تبدیل به شهروند عادی است. در دنیا هم این روش‌ها در حال استفاده است تا فرد را سریع‌تر تبدیل به یک شهروند عادی کنند.

■ مبانی حقوقی این طرح چیست؟

در قوانین بودجه سال‌های ۹۳ و ۹۴ سازمان زندان‌ها مکلف شده بود برای افرادی که به مرخصی اعزام می‌شوند یا به حرفه‌آموزی مشغولند یا در کارگاه‌های زیر نظر سازمان زندان‌ها کار می‌کنند یا محکومین دارای شرایط، از پابند الکترونیکی یا مراقبت الکترونیکی استفاده کنند و این به صورت تکلیف به سازمان زندان‌ها ارجاع شد. به دلایلی از جمله بار مالی این طرح به مرحله اجرایی موفقیت‌آمیز نرسید. ماده ۶۲ قانون مجازات اسلامی، مواد ۵۵ و ۵۵۴ قانون آیین دادرسی کیفری و بند چ ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری هم دیگر مبانی حقوقی طرح هستند.

■ جهت اجرایی کردن این مبانی حقوقی، چه آیین‌نامه‌های اجرایی که جزئیات اجرا و وظایف مجریان را مشخص کند، وضع شده است؟

با بررسی تطبیقی در حقوق کشورهای اروپایی و آمریکا، تجربیات آن‌ها از حیث حقوقی و فنی مورد بررسی قرار گرفت. حاصل بررسی‌ها در اختیار کارشناسان و قضات عالی‌رتبه دستگاه قضا قرار گرفت و تیم حقوقی متشکل از این قضات و تیم فنی متشکل از مهندسين و برنامه‌نویسان تشکیل شد و پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی تهیه و در معاونت‌های حقوقی و معاونت اول قوه قضاییه مورد بررسی قرار گرفت و در سال ۱۳۹۶ توسط ریاست وقت قوه قضاییه، دستور اجرای آزمایشی قانون تا سقف ۳۰۰ نفر صادر شد. این آیین‌نامه اجرایی در راستای مواد ۲۵۲ و ۵۵۷ قانون آیین دادرسی کیفری تدوین شده بود و به مدت یک سال در استان تهران و یزد به صورت آزمایشی در حال اجرا بود که در ۱۳۹۷/۴/۱۱ آیین‌نامه اجرایی مراقبت‌های الکترونیکی زندانیان توسط ریاست محترم وقت قوه قضاییه به سراسر کشور ابلاغ رسمی شد. بعد از ابلاغ و اعلام سازمان زندان‌ها مبنی بر این‌که امکان اجرای طرح در کل کشور مقدور است می‌توان گفت که زمینه فنی و حقوقی جهت اجرا در کل کشور فراهم شد است.

■ چه افرادی شامل مراقبت الکترونیکی می‌شوند؟

بند ب ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی که به آن اشاره کردیم در مورد این موضوع است. مورد اول متهمان مشمول بند چ ماده ۲۱۷ آیین دادرسی کیفری و مورد دوم محکومان مشمول ماده ۶۲ قانون مجازات اسلامی که در مورد این بند صرفاً در جرائم تعزیری امکان اجرای مراقبت الکترونیکی وجود دارد و در حدود و قصاص و دیات امکان استفاده از این مراقبت وجود ندارد و جرائم تعزیری درجه ۵ تا ۸ را شامل می‌شود. یعنی جرائمی که مجازات قانونی آن نباید حداکثر از ۵ سال حبس بیشتر باشد. مورد سوم هم زندانیان تحت نظام نیمه آزادی و شاغل در مراکز حرفه‌آموزی هستند که اشاره به مواد ۵۶ و ۵۷ قانون مجازات اسلامی دارد که به تشخیص زندان، فرد در مراکز حرفه‌آموزی در خارج یا داخل زندان تحت نظارت است. مورد چهارم نیز افرادی که به موجب قانون یا تصمیم مراجع قضایی تحت مراقبت هستند یا از ورود یا خروج آن‌ها از محدوده مشخصی منع شده‌اند، از جمله موارد مذکور در مواد ۴۲ و ۴۳ قانون مجازات اسلامی. یعنی هر جا که مقام قضایی تشخیص داد فردی لزوماً باید در یک محدوده خاص تحت مراقبت قرار بگیرد یا از خروج به یک محدوده یا ورود به یک محدوده منع شود،

*** در بعضی کشورها از پابندهایی استفاده می‌شود که امکان باز شدن وجود ندارد ولی تعداد آن‌ها محدود است**

فرار از محدوده معنا و مفهوم ندارد. آمار اجرای این طرح تا این جا هم بدین شکل بوده که بیش از پانصد نفر از محکومین به حبس در ۱۶ استان مشمول اجرای این طرح شدند که ۳۰۰ نفر آن ها دوران محکومیت خودشان را با این سیستم به پایان رساندند و آزاد شدند و الباقی در حال گذراندن دوران محکومیت خود هستند و فقط شش نفر از محدوده تعیین شده خارج شدند و تنها دو نفر پابند خود را باز کرده و ۶ نفر هم به علت عدم شارژ باتری پابند و عدم پاسخگویی به تماس های مأمورین ناظر مرتکب تخلف شدند. یعنی در حدود دو و هشت دهم درصد که آمار بسیار ارزشمندی است که نشان از موفقیت طرح در کشور دارد. این آمار در مقایسه با آمار جرایمی که از سوی محکومین در طول دوران مرخصی ارتکاب می یابد آینده مبارکی را نوید می دهد.

برای هزینه استفاده از تجهیزات، مطابق تعرفه ای که به تایید رئیس محترم قوه قضاییه رسیده است، باید هر ماه مبلغ سیصد هزار تومان پرداخت شود

■ آیا اعلام موافقت شاکی برای استفاده از مراقبت الکترونیکی ضرورت دارد؟

طبق ماده ۶۲ قانون مجازات اسلامی، تکلیف شده که شرایط مندرج در فصل تعویق صدور حکم رعایت شود. این شرایط در ماده ۴۰ این قانون درج شده که از جمله آن، جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران است. اعلام رضایت بی قید و شرط شاکی لازم نیست اما اگر در حکم کیفری ضرر و زیانی باید از سوی محکوم علیه جبران شود، آن ضرر و زیان بایستی یا به شاکی پرداخت شود یا در صندوق سپرده دادگستری تودیع گردد. مصداق بارز برقراری ترتیبات جبران حکم تقسیط ضرر و زیان است. مثلا اگر بنا بر رای قرار به پرداخت ده میلیون بوده است اما شاکی عنوان می کند که من هزینه های جانبی داشته ام و حالا درخواست ۵۰ میلیون تومان جهت دادن رضایت دارم، قاضی می تواند بعد از پرداخت همان ده میلیون تومان، حکم به مراقبت الکترونیکی بدهد یا این که بعد از تقاضای اعسار و تقسیط به دلیل عدم توانایی در پرداخت یک جا حکم به مراقبت الکترونیکی بدهد. در این دو فرض دیگر رضایت شاکی ضرورت ندارد.

■ آیا فرد مددجو باید هزینه ای برای اجرا بپردازد؟

برای هزینه استفاده از تجهیزات، مطابق دستورالعملی که از سوی رئیس محترم قوه قضاییه اخیرا ابلاغ شده است، «موضوع ماده ۶ آیین نامه اجرایی مراقبت های الکترونیکی» باید هر ماه مبلغ سیصد هزار تومان پرداخت شود که این رقم علی رغم این که در قانون بودجه سال ۹۴ هم همین سیصد هزار تومان قید شده،

این امکان فراهم است. مورد پنجم سایر موارد پیش بینی شده در قوانین و مقررات پنجم را در بر می گیرد.

■ حال با توجه به این توضیحات بفرمایید محدوده مراقبتی به چه معناست؟

بند ت ماده ۱ آیین نامه اجرایی مراقبت های الکترونیکی، محدوده مراقبتی را این گونه تعریف می کند؛ محدوده ای است که حسب مورد، فرد تحت مراقبت در ورود، خروج، تردد یا توقف در آن محدوده مجاز، ملزم یا منع شده باشد. که این محدوده را صرفا مقام قضایی حق دارد با موافقت متهم یا محکوم علیه تعیین نماید.

■ آیا فرد مددجو غیر از محدودیت در تردد تکالیف دیگری هم دارد یا خیر؟

به موجب مواد ۴۲ و ۴۳ و تبصره ماده ۶۲ قانون مورد اشاره، قاضی می تواند از تدابیری که در بحث تعویق مراقبتی و دستورات مورد اشاره در این بخش، برای مددجوی تحت مراقبت استفاده کند. مثلا می تواند وی را مکلف کند که برای حرفه آموزی اقدام نماید یا جهت ترک اعتیاد یا درمان بیماری اقدام کند و یا نفقه افراد واجب النفقه را بپردازد یا از تصدی وسائل نقلیه موتوری خودداری کند یا از فعالیت حرفه ای مرتبط با جرم ارتكابی یا وسائل موثر در آن خودداری کند. همچنین از ارتباط با شرکا و معاونان جرم یا دیگر اشخاص از قبیل بزه دیده به تشخیص دادگاه خودداری نماید یا دوره یا دوره های خاص آموزشی و یادگیری مهارت های اساسی زندگی، دوره های تربیتی، اخلاقی و مذهبی، تحصیلی یا ورزشی را طی نماید. با این موارد، این ایراد که زندان قادر به برگزاری این دوره ها بود اما با سیستم پابند الکترونیک دیگر امکان این شیوه بازپروری وجود ندارد، برطرف خواهد شد.

■ آیا فرد قادر به بازکردن پابند هست؟

در بعضی کشورها از پابندهایی استفاده می شود که امکان باز شدن وجود ندارد ولی تعداد آن ها محدود است. در غالب کشورها این پابندها قابل بریدن، باز کردن و تخریب شدن است. در مدل اجرایی در ایران هم همین شکل است. فرد هر لحظه که اراده کند می تواند با بریدن پابند خودش را از قید و بند محدودیت رها بکند. به همین دلیل در خود قانون هم هر جا که بحث مراقبت الکترونیکی شده است، موافقت متهم یا محکوم علیه هم شرط شده است. لذا افرادی که از این طرح استفاده می کنند چون از همان ابتدا با موافقت خودشان تحت این مراقبت قرار می گیرند، طبعاً بریدن و تخریب جهت

تاکنون افزایشی نداشته است. طبق ماده ۲۳ آیین‌نامه اجرایی، افرادی که به تشخیص مرجع صادرکننده حکم یا قرار مراقبت، توانایی پرداخت تمام یا بخشی از این مبلغ ماهانه را نداشته باشند، این امکان را دارند که از پرداخت معاف شوند. موافقت‌نامه‌ای هم با معاونت امور زنان ریاست محترم جمهوری تنظیم شده که برای زندانیان زن سرپرست خانوار که توان پرداخت ندارند از سوی معاونت اقداماتی صورت گیرد. مبلغی هم به عنوان وثیقه استفاده از تجهیزات از سوی زندانی باید تودیع شود که بعد از پایان دوره و حصول اطمینان از سلامت تجهیزات این مبلغ مسترد خواهد شد.

■ **محدوده را قاضی با توجه به چه نکته‌ای تعیین می‌کند؟ و در صورت پیش‌آمد حادثه و موارد مورد نیاز به خروج از محدوده چه تمهیدی صورت گرفته است؟**

همانطور که اشاره شده موافقت خود زندانی ضرورت دارد و محدوده هم با سوال کردن از محکوم درباره محل کار و محل زندگی مشخص می‌شود و قاضی بعد از بررسی و احراز موضوع به نحوی محدوده را تعیین می‌کند که زندگی فرد در دوران تحت مراقبت دچار عسر و حرج نشود. برای موارد اضطراری در آیین‌نامه پیش‌بینی شده است که اگر فرد امکان دسترسی به مأمورین ناظر و مراقب را داشته باشد باید قبل از خروج از محدوده آن‌ها را در جریان شرایط اضطراری بگذارد. ولی اگر در همان وضعیت امکان اطلاع دادن وجود نداشت، محکوم می‌تواند از محدوده خارج شود ولی باید بلافاصله بعد از بازگشت بتواند بار اثبات شرایط

*** قاضی ممکن است به دلایل مختلف درخواستی که از طرف زندانی جهت اجرای مراقبت الکترونیکی ارائه می‌شود را رد کند**

اضطرار را به دوش بکشد و اگر قادر به اثبات دلایل و شرایط اضطرار نبود به منزله فردی است که تخلف کرده است. محدوده می‌تواند از منزل فرد شروع شود و شعاعی از اطراف منزل تا بخشی از محله، ناحیه یا منطقه شهرداری یا کل شهر، یا استان محل اقامت را در بر گیرد. این شرایط توسط مقام قضایی سنجیده و تعیین می‌شود. همین حالا مواردی وجود دارد که اجازه تردد بین تهران و کرج، محل سکونت و محل کار محکوم، را در برگرفته است. تبعاً اتوبان‌های مورد تردد و حتی جاده قدیم تهران به کرج هم در محدوده این افراد لحاظ شده است. سیستم روی نقشه مسیر را طبق گفته قاضی تعیین می‌کند و به خود فرد محکوم هم ابلاغ و آموزش‌های لازم داده می‌شود. بعد از تعریف در سیستم به محض خروج فرد از محدوده آلام در سیستم مشاهده می‌شود و پیامک برای فرد به صورت خودکار ارسال شده و مأمورین ناظر با او تماس می‌گیرند. این مورد در شرایطی که مثلاً شارژ باتری از بیست درصد کمتر شود هم لحاظ خواهد شد. در عین حال غیر از مسئله خروج، در مواردی مسئله منع ورود هم مطرح است. مثلاً برای فردی حکم صادر می‌شود که شما اجازه ورود به استادیوم یا فلان محله را ندارید یا اجازه تردد از یک مسیر خاص را ندارید. تمامی این موارد قابل تعریف و پیگیری و اجرا است.

■ **آیا جهت آموزش نیروهایی که وظیفه اجرا به عهده دارند و جهت اطمینان بخشی به جامعه قضایی کشور به این طرح اقدامی هم صورت گرفته است؟**

از حیث اجرا دو گروه بیشترین ارتباط را با موضوع دارند. گروه اول کارکنان سازمان زندان‌ها و گروه دوم نیروهای معاونت فناوری اطلاعات دادگستری استان‌های کل کشور هستند. تا این لحظه در کل کشور این آموزش‌ها شناسایی، معرفی و برگزاری دوره‌های فنی و حقوقی برگزار شده است. برای حدود ۱۰۰ نفر از همکاران قضایی در تهران در مقاطع مختلف زمانی در مرکز مراقبت الکترونیک مستقر در مرکز فناوری اطلاعات قوه قضاییه و در ۷ استان کشور (تهران، البرز، مرکزی، آذربایجان شرقی، خراسان شمالی، قزوین و مازندران) کارگاه‌ها برگزار شده و کماکان ادامه دارد.

■ **آیا از طرف سازمان زندان‌ها برای توسعه طرح اقدام صورت گرفته است؟ پیش‌بینی شما چیست؟**

طبق قانون متولی اصلی اجرای حکم حبس و نظایر

■ در مورد مددجویان زیر سن قانونی که در مراکز و کانون های اصلاح و تربیت نگهداری می شوند این سیستم مصداق خواهد داشت؟

چنانچه نوجوانان بین سنین پانزده تا هجده سال مرتکب جرمی شده باشند که مشمول بندهای پ، ت و ث ماده ۸۹ قانون مجازات اسلامی باشند یعنی جرائم تعزیری درجه پنج به بالا قاضی می تواند در صورت درخواست خود فرد یا ولی وی او را تحت مراقبت الکترونیکی قرار بدهد. البته تا این لحظه موردی انجام نشده است.

■ اطلاع رسانی طرح به چه صورت بوده است؟

مرکز رسانه قوه قضاییه طبق آیین نامه ذکر شده تکلیف دارد که طی برنامه هایی آموزشی از طریق رسانه های ارتباط جمعی موضع را رسانه ای کند. به عنوان مثال سریال زوج و فرد که عید امسال پخش شد دارای سکانس هایی بود که این موضوع را برای مردم اطلاع رسانی کرد. لازم است در این مورد رسانه ها فعالیت بیشتری کنند. برای افراد آموزش دیده در سازمان زندان ها هم فرم هایی تعبیه شده که درخواست زندانی در آن قرار گرفته و زندانی فقط با امضای آن و درج محدوده محل سکونت و کار از خود طرح، هزینه های آن و دیگر مواردش مطلع خواهد شد و سپس این درخواست با طی فرآیندی نزد قاضی صادرکننده حکم قطعی، ارسال خواهد شد. جامعه هدف دیگری هم وکلا هستند که باید در لوایح خودشان مطالبه گر این موضوع باشند. در سوی دیگر زمانی که اطمینان بخشی کامل در همه استان ها برای قضات محترم صورت گیرد، شاهد گسترده تر شدن صدور احکام مراقبت الکترونیکی خواهیم بود. هر چه تعداد دوره های آموزشی بیشتر و سریع تر باشد رشد بیشتری را شاهد خواهیم بود. در انتها به یک مورد فرهنگی اشاره می کنم. همه ما این صورت مساله در ذهنمان نقش بسته که اگر کسی علیه ما مرتکب جرمی شد، توقع داریم که مابه ازای آن فرد حتما به زندان برود و به اصطلاح آب خنک بخورد. در حالی که نیاز است این ذهنیت اصلاح شود و برای جامعه تبیین شود که مجازات های جایگزین در مواردی بسیار موثرتر عمل خواهد کرد. همان طور که ذکر کردیم علی رغم این که جبران ضرر و زیان شاکی قید شده که ضرورت دارد، بعضا دیده شده که شکات دائما به مقام قضایی اعتراض می کنند که چرا محکوم را در زندان نگاه نمی دارید. تغییر این نگاه نیاز به فرهنگ سازی دارد. (۷)

آن سازمان زندان ها هست. پیش بینی می شود که پس از اتمام دوره های آموزشی مورد اشاره سازمان مبادرت به تاسیس بند یا زندان الکترونیک در هر کدام از ادارات کل زندان های استان ها نماید و چارت سازمانی خود را مطابق با این اصلاح تغییر دهد و نیروی انسانی کارآموده را جهت اجرای پروژه در کل کشور تخصیص دهد و امکان باقیماندن نام و مشخصات زندانیان تحت مراقبت الکترونیکی را در سامانه «پانید» فراهم نماید تا زندانیان بتوانند مانند دیگر زندانیان از حقوق قانونی خود بهره مند شوند. همچنین با همکاری و مساعدتی که مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه داشته و خواهد داشت قابل پیش بینی است که طرح در کل کشور با موفقیت بالا روبه رو شود. می توان گفت که چندین هزار نفر می توانند از این طرح بهره مند شوند و به جای ماندن در زندان، دوران محکومیت را در کنار خانواده و با فعالیت های اقتصادی و اجتماعی بگذرانند. کما اینکه در ماده ۱۱۳ قانون برنامه ششم توسعه پیش بینی شده در پایان سال ۱۴۰۰ هجری شمسی ۱۰ درصد زندانیان کشور تحت پوشش این طرح قرار گیرند که رقم قابل توجهی است.

■ قاضی در چه مواردی حکم مراقبت الکترونیکی را برای مشمولین این طرح صادر می کند؟

قاضی ممکن است به دلایل مختلف درخواستی که از طرف زندانی جهت اجرای مراقبت الکترونیکی ارائه می شود را رد کند و موضوع را صلاح نداند. یکی از آن ها این است که باید پیش بینی کند که فرد بیرون زندان اصلاح می شود. مورد دوم اینکه پیش بینی کند که محکوم به جامعه آسیب نمی رساند. مثلا قاضی در تعدد مورد محکومی که سابقه کیفری متعدد یا موثر دارد، برای حفاظت و صیانت از جامعه تکلیف دارد که فرد را در زندان نگاه دارد. از جمله سارقین حرفه ای و سارقین مجرمین خطرناک.

■ اگر فرد تخلف کرد چه تصمیمی درباره او گرفته خواهد شد؟

مامورین مراقب و مامورین ناظر مستقر در مرکز مراقبت الکترونیک مراتب وقوع تخلف از جمله خارج شدن از محدوده یا شارژ نکردن دستگاه که آن هم به منزله خروج از محدوده است یا هر تخلف دیگر را از طریق قاضی اجرای احکام به قاضی صادرکننده حکم اعلام می کنند و مقام قضایی می تواند حسب مورد تصمیم مقتضی که از آن جمله بازگشت به زندان است را اتخاذ نماید.

*** می توان گفت که چندین هزار نفر می توانند از این طرح بهره مند شوند و به جای ماندن در زندان، دوران محکومیت را در کنار خانواده و با فعالیت های اقتصادی و اجتماعی بگذرانند**

اسکاتلند یکی از نخستین کشورهای بود که از نظارت الکترونیک برای مجرمین استفاده کرد

بیش از ۲۰ سال نظارت الکترونیک

نظارت الکترونیک آزمایشی در اسکاتلند برای استفاده در بریتانیا انجام شد

گروه بین المللی

«زندان نمی تواند بهترین شکل اصلاح یک مجرم باشد»؛ در حال حاضر همه کشورهای این نظریه را پذیرفته اند. هزینه های بالای این نوع مجازات برای دولت و پیامدهای منفی حبس برای مجرمان خرده پا باعث شده که کشورها جایگزین هایی را برای این مجازات در نظر بگیرند. استفاده از حبس و نظارت الکترونیک یکی از روش هایی است که در کشورها به عنوان جایگزین مناسب حبس استفاده می شود؛ در این روش

مجرم یا محکوم می تواند در کنار خانواده زندگی کند شغلش را از دست نمی دهد و می تواند زندگی اجتماعی اش را داشته باشد. تقریباً دو دهه ای می شود که سازمان های قضایی و حقوقی بین المللی توصیه می کنند که باید برای اصلاح مجرمان، مجازات هایی غیر از حبس در نظر بگیرند. اوایل طرح حبس زدایی، در سراسر دنیا اقداماتی مثل مشاغل فنی و حرفه ای خارج از فضای زندان برای محکومین در نظر گرفته می شد اما با

پیشرفت تکنولوژی طرح نظارت الکترونیک (دستبندها و پابندهای الکترونیک) به مقامات قضایی پیشنهاد و بعد از مدت کوتاهی و بررسی های مفصل اجرایی شد. اسکاتلند یکی از نخستین کشورهای است که از نظارت الکترونیک در آن استفاده شده است و در واقع می توان گفت آزمایش نظارت الکترونیک در اسکاتلند تستی برای استفاده نظارت الکترونیک در بریتانیا بوده است. البته که دوره آزمایشی در اسکاتلند به دوره استفاده تبدیل شد و حالا بیش از ۲۰ سال است که در اسکاتلند از نظارت الکترونیک برای برخی محکومین استفاده می شود.

معرفی نظارت الکترونیک

حبس یا همان نظارت الکترونیک در کشورهای اروپایی و حتی آمریکایی مجازاتی نوپاست و هنوز هم در تلاشند تا زیرساخت های بهتری را برای آن در نظر بگیرند. در واقع نظارت الکترونیک یک اصطلاح عمومی است که شامل فناوری ها و

رویکردهای الکترونیک و جدید نظارت می شود. این موضوع می تواند با توجه به افراد مختلف و مقاصد متنوع برای جوانان و برخی بزرگسالان با محکومیت کیفری اجرا شود. در ۳۰ سال گذشته بسیاری از کشورهای غربی از نظارت الکترونیک برای مجرمان استفاده می کنند تا مجرمان بالغ، منع رفت و آمد و سایر محدودیت ها را نداشته باشند. ظهور فناوری های جدید در نظارت الکترونیک، امکان نظارت جدید را برای مقامات فراهم می کند اما تناسب و هماهنگی حقوق و منافع افراد مختلف درگیر در استفاده از نظارت الکترونیک سخت و پیچیده است. در شورای راهنمای اروپا نیز استانداردها و منش های اخلاقی در نظارت الکترونیک نیز بررسی و ارائه شده است. (Nellis، ۲۰۱۵)

فناوری های نظارت الکترونیک

سه نوع اصلی از فناوری تگ ها یا همان دستبندها و پابندهای الکترونیک وجود دارد که هر

حتی اگر مشکلی پیش نیامد به فرد تذکر دهند که نباید به مناطق ممنوعه نزدیک شود.

نوع دیگر نظارت الکترونیک در اسکاتلند، کنترل الکل از راه دور (RAM) است. تگ هایی که به فرد تحت نظارت متصل می شود می توانند میزان الکل بدن فرد را از روی پست او تشخیص دهند و به ماموران نظارت ارسال کنند. این نوع از نظارت معمولاً به شکل دستبند هایی است که شبیه به دستبند های نظارت نیستند، اما دور مچ دست بسته می شوند، به راحتی قابل باز کردن نیستند و از طریق تماسی که با پوست دست دارند می توانند سیگنال هایی را ارسال کنند و به ماموران اطلاع دهند که فرد از الکل استفاده کرده است و همچنین میزان الکل در بدن را نیز تخمین بزنند.

استفاده از نظارت الکترونیک

نظارت الکترونیک در اسکاتلند توسط بخش دولتی جامعه اداری اسکاتلند اداره می شود.

تقریباً دودهمه ای می شود که سازمان های قضایی و حقوقی بین المللی توصیه می کنند که باید برای اصلاح مجرمان، مجازات هایی غیر از حبس در نظر بگیرند

که فرد تحت نظارت اجازه تردد در بسیاری از مکان های شهر را بدون محدودیت زمانی دارد، اما مکان هایی تعیین شده اند که فرد اجازه ورود به آنها یا گذشتن با فاصله ای تقریباً زیاد از آنها را ندارد. در واقع اگر فرد تحت نظارت به این مناطق ممنوعه و همچنین شعاع چند صد متری آنها نزدیک شود، هشدار برای ماموران نظارت الکترونیک ارسال می شود تا در صورت بروز مشکل ماموران پلیس را اعزام کنند و

با یک مامور پلیس نظارت الکترونیک در تماس هستند تا در صورت لزوم او را به محل اعزام کنند. فرکانس رادیویی حرکت های افراد تحت نظارت را ردیابی نمی کنند.

نوع بعدی نظارت، سیستم موقعیت یابی جهانی (GPS)، تگ گذاری و فناوری ردیابی یک سیستم ناوبری جهانی است که از ماهواره ها برای ردیابی مکان در زمان واقعی استفاده می شود. معمولاً تگ های (GPS) به شکل پابندهایی هستند که به مچ پا متصل می شوند و می توانند موقعیت مکان را لحظه به لحظه از طریق سیگنال های ماهواره ای منتقل کنند. البته که استفاده از این نوع پابندها در اسکاتلند بسیار سخت گیرانه است و نیاز به حفظ حریم خصوصی و قوانین حفاظت داده ها دارد و معمولاً برای افراد کمتری از این نوع پابندها استفاده می شود.

افراد تحت نظارتی که از پابندهای (GPS) استفاده می کنند معمولاً محدودیت های مکانی خاصی دارند، مثلاً محدودیت تردد از خانه به محل کار یا مدرسه یا مکان دیگری که تأیید شده باشد و فرد تحت نظارت تنها در زمان هایی خاص و نهایتاً با یک ساعت بازه زمانی بیشتر اجازه تردد از مکانی به مکان دیگر را دارد و همچنین دیگر مناطق شهر یا محل سکونت مناطق ممنوعه هستند و فرد اجازه رفت و آمد به آنها را ندارد. نوع دیگری از نظارت الکترونیک پابندهای (GPS) به اینگونه است

کدام دارای قابلیت ها و نقاط قوت و محدودیت هایی هستند. این فناوری ها می توانند در کنار همکاری با سیستم نظارت حرفه ای پشتیبانی شوند یا می توانند به عنوان یک گزینه مستقل مورد استفاده قرار گیرند. فناوری تگ ها یک فرم ساده و نسبتاً پایدار نظارت الکترونیک است که در بسیاری از حوزه های قضایی سراسر کشور مورد استفاده قرار می گیرند. از این فناوری معمولاً برای یک منع اجباری استفاده می شود که طی آن فرد تحت نظارت به یک مکان مشخص (معمولاً خانه خود) محدود می شود یا محدودیت تردد به مکانی را دارد. به عنوان مثال شخصی که بارها از سوپر مارکتی سرقت کرده است اما موضوع سرقتش جزئی بوده را محدود به تردد به سوپر مارکت مورد نظر می کنند. تگ های نظارت الکترونیک معمولاً دستبند یا پابند هستند که البته به دلیل در دید بودن معمولاً از پابند استفاده می شود. این دستگاه ها مقاوم در برابر دستکاری هستند و می توانند باز شدن از روی بدن یا دستکاری را شناسایی کنند و به مقام های مربوط به نظارت اطلاع داده شود. یکی از آنها تگ های فرکانس رادیویی هستند که یک سیگنال را به یک جعبه مانتورینگ نصب شده در خانه محکوم یا محل دیگری که تعیین شده است، منتقل می کند که حضور مجاز فرد در محل را نشان می دهد. کارکنان در یک مرکز نظارت الکترونیک از واحد مانیتورینگ

البته خدمات ملی ارائه شده نظارت الکترونیک توسط پیمانکاران بخش خصوصی ارائه می‌شود. نظارت الکترونیک ابتدا در سال ۱۹۹۸ در اسکاتلند بر پایه مرحله آزمایشی انجام شد اما در حال حاضر نظارت الکترونیک در اسکاتلند از فناوری‌های تگ‌گذاری‌ها در سیستم عدالت کیفری بزرگسالان استفاده می‌شود. در سیستم عدالت کیفری اسکاتلند ممکن است نظارت الکترونیک برای بزرگسالان ۱۶ سال و بالاتر و وسیله نظارت با توجه به انواع مختلفی که دارد باید با توجه به مجوزها مورد استفاده قرار گیرد؛ محدودیت آزادی (RLO)؛ یک حکم اجتماعی است که تصمیم‌گیری نسبت به آن توسط دادگاه مجاز است. مجوز منع ورود به خانه (HDC)؛ شکلی از آزادی زودهنگام از زندان است و تصمیم درباره آن توسط سرویس زندان اسکاتلند مجاز است. همچنین به عنوان یک دستورالعمل درمان و تست مواد مخدر و الکل که توسط دادگاه مجاز به تصمیم‌گیری نسبت به آن است.

و نیز به عنوان یک قاعده محدوده رفت و آمد اجتماعی (CPO) که تصمیم نسبت به آن توسط دادگاه مجاز است. در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ با توجه به میزان پیشرفت و گسترش نظارت الکترونیک در اسکاتلند، دولت این کشور تصمیم به برگزاری دوره‌های مشاوره و روانشناسی برای استفاده‌کنندگان از نظارت الکترونیک گرفت. دولت اسکاتلند در تلاش است با استفاده از نظارت الکترونیک برای مجرمان به نتایج مثبتی در این زمینه دست یابد و بتواند با گسترش این خدمات، حبس‌زدایی گسترده‌ای را آغاز کند. البته که در نتیجه هم موفق عمل کرده است. در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ نظارت الکترونیک از نوع اول روی ۴۰۸ نفر و نوع دوم روی ۱۴۴۵ نفر انجام شده است و نتیجه آن اینگونه بوده که تنها ۲۸ نفر از هر دو گروه به زندان رفته‌اند و بقیه بعد از گذراندن دوران محکومیت خود از نظارت الکترونیک فارغ شدند.

مزایا و معایب نظارت الکترونیک

تکنولوژی‌های نظارت الکترونیک محدودیت دارند و

مرزهای عملی و قانونی برای استفاده از آنها وجود دارد. صرف نظر از نوع تکنولوژی نظارت الکترونیک، تگ‌ها نمی‌توانند رفتاری را محدود یا متوقف کنند. به عنوان مثال اگر کسی در خانه الکل مصرف کرده باشد و با همان حال از خانه خارج شود نمی‌توان متعهد بود که در آن زمان جرمی انجام ندهد، با تمام اینها با آنکه نظارت الکترونیک در بسیاری از کشورهای جهان استفاده می‌شود اما نمی‌تواند یک ابزار برای کنترل جامعه و تمام موضوعات امور کیفری باشد. اما با این حال نظارت الکترونیک فوایدی هم دارد که می‌تواند به ارتقا جامعه کمک کند. در کشور اسکاتلند با توجه به ارزیابی‌هایی که در طول سال‌های استفاده از نظارت الکترونیک انجام شده به این نتیجه رسیدند، که نظارت الکترونیک توانسته به کاهش تعداد زندانیان کمک کند. در اسکاتلند ممکن است برای فردی که جرمی را مرتکب شده قبل از محاکمه از نظارت الکترونیک استفاده کنند، همین

امر هم در کاهش تعداد زندانیان کمک کرده است و هزینه‌های زندان و حبس و طول دوره محکومیت را در جامعه به شدت پایین آورده است. علاوه بر این افرادی که جرم‌های کوچکی انجام داده‌اند و این تنها باری بوده که جرمی مرتکب می‌شوند را وارد زندان‌ها نمی‌کنند و همین امر می‌تواند به سلامت جامعه کمک کند. گویا در اسکاتلند هم زندان را دانشگاهی برای مجرمان می‌دانند و همین که مجرمی خرده‌پا، پا به زندان نگذارد را غنیمتی می‌دانند که به جامعه کمک بسزایی می‌کند. در هر حال با آنکه نظارت الکترونیک در اسکاتلند تستی برای انجام در بریتانیا بوده است اما دولت اسکاتلند توانست از این آزمایش سربلند بیرون آید و با تغییرات خوبی که در آن به وجود آورد به جامعه خود کمک کند، تعداد زندانیان و حتی مجرمان را کاهش دهد و همچنین از نظر مالی بودجه زندانیان را در جای دیگری سرمایه‌گذاری کند.

- نظارت الکترونیک (EM) به صورت متناوب متفاوت برای کاهش مجازات حبس و استفاده از زندان، نظارت درست و حمایت از مجرمین نوپا.
- انواع مختلف نظارت الکترونیک: دستبندها و پابندهای فرکانس رادیویی (RF)، دستبندها و پابندهای سیستم موقعیت‌یابی جهانی (GPS) و نظارت از راه دور استفاده‌کنندگان الکل (RAM).
- طرح نظارت الکترونیک (EM) در سال ۱۹۹۸ به صورت آزمایشی در اسکاتلند مورد استفاده قرار گرفت و در حال حاضر از فناوری دستبندها و پابندهای الکترونیک (RF) در این کشور استفاده می‌شود.

- پابندها و دستبندهای الکترونیک (RF) برای محدود کردن یک فرد تحت نظارت (یا گاهی اوقات دورنگه داشتن فردی از یک محل) در مکان‌های مورد تایید در یک دوره مشخص مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- دستبندها و پابندهای الکترونیک (GPS) برای ایجاد مناطق ممنوعه استفاده می‌شود و مقامات را قادر می‌سازد تا موقعیت مکانی محکوم را لحظه به لحظه در نظر داشته باشند.
- بحث اصلی در اسکاتلند استفاده فعلی و تمرکز بر استفاده در آینده از دستبندها و پابندهای الکترونیک (GPS) برای نظارت بر الکل و در کنار آن ادغام نظارت الکترونیک با کار اجتماعی است.

از صفر تا صد پابندهای الکترونیکی در گفت و گو با وهاب علیایی
مدیر عامل شرکت توسعه خدمات الکترونیکی حامی عدالت

ابزاری برای آزادی

آیدایپناهی
خبرنگار

به عنوان یک مجرم حرفه‌ای از زندان بیرون آید. شاید برای شما هم این سوال مطرح شده باشد که حالا با وجود این معضلات چه کاری می‌توان انجام داد تا هم ظرفیت زندان‌ها کم شود و هم خانواده‌ای به دلیل این مسائل از هم نباشد؟ حدود چند سالی است که بحث استفاده از پابندهای الکترونیکی در قوه قضاییه بسیار داغ شده است. پابندهایی که به پای برخی از محکومین بسته می‌شود و در ازای دریافت وثیقه‌ای ناچیز و کنترل شبانه‌روزی آزادی را به آنها هدیه می‌دهد. حال برای اینکه بدانیم این ابزار چیست، استفاده از آن به چه صورت است و چه محکومانی اجازه استفاده از این ابزار را دارند، گفت و گویی داشتیم با وهاب علیایی، مدیر عامل شرکت توسعه خدمات الکترونیکی حامی عدالت که وظیفه ساخت و توزیع این پابندهای الکترونیکی را به عهده دارند. او معتقد است: «لازمه پیروزی پروژه پابندهای الکترونیکی، ابتدا اعتماد قضات و بعد صدور حکم از طرف قضات است.»

وجود ۲ هزار عنوان جرم در قوانین کشور باعث شده بسیاری از افراد برای انجام کاری که شاید در ذهنشان اصلاً تصور رفتن به کلانتری را نداشته باشند حالا دارند عمرشان را پشت میله‌های زندان سپری می‌کنند. دادگاه‌ها و زندان‌های پر از مجرم. زنان و مردان و کودکانی که به جای گذران زندگی عادی در راهروهای دادسراها و دادگاه‌ها برای گرفتن رضایت به این در و آن در می‌زنند همه اینها تصویری از فروپاشی زندگی افرادی است که هر کدام پایشان به دلیلی به این مکان‌ها باز شده است. تصور کنید مردی با داشتن دو فرزند به دلیل جرم پیش پا افتاده‌ای به عنوان مجازات به دو سال حبس محکوم می‌شود. ابتدا شغلش را از دست می‌دهد. بعد سابقه‌دار می‌شود. کسی که حکم محکومیت با مراقبت الکترونیکی دارد، جزء سوء سابقه حساب می‌شود. پس از مدتی که نمی‌تواند رضایت شاکي را جلب کند خانواده‌اش از هم می‌پاشد. از طرف دیگر شاید به عنوان یک فرد عادی و بدون سابقه به زندان رود و با تمام شدن دوران محکومیت

■ خودتان را معرفی کنید.

وهاب علیایی، مدیرعامل شرکت توسعه خدمات الکترونیکی حامی عدالت. این شرکت، شرکتی است که به قوه قضاییه خدمات فناوری ارائه می‌دهد و به نوعی هم به قوه قضاییه وابستگی دارد. همچنین عضوی از شورای معاونین مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضاییه هستیم.

■ پیشنهاد استفاده از این تکنولوژی ابتدا از سمت شرکت شما بود یا قوه قضاییه؟

حدود ۱۰ سال پیش در قوه قضاییه راجع به این موضوع پیشنهادهای ارائه و قانونی هم برای آن مصوب می‌شود. اما به دلیل نبودن آیین نامه و دستورالعمل، به صورت عملی کاری در این مورد انجام نمی‌شود. سازمان زندان‌ها در مقطعی در سال ۹۰ یا ۹۱ نسبت به خریداری یک سری سخت‌افزار اقدام می‌کند، اما بعداً متوجه می‌شوند که موضوع صرفاً خرید سخت‌افزار نیست و نرم‌افزارها و حمایت قانونی هم برای انجام این کار لازم بوده و بحث اصلی صدور حکم است. به این دلیل آن پروژه در همان زمان شکست خورده و متوقف می‌شود. حدود ۴ سال قبل، ما به قوه قضاییه پیشنهاد دادیم که مسئولیت این کار را شرکت می‌پذیرد و بعد از آن مسیر فنی و اجرایی و حقوقی را پی گرفتیم تا به امروز رسیدیم.

■ چگونه توانستید امنیت این پابندها را فراهم کنید؟

تامین سخت‌افزار که مهم‌ترین مسئله و نرم‌افزار که مغز این سیستم محسوب می‌شود، مسائل پیچیده‌ای بود. این تجهیزات، تجهیزات نظامی محسوب می‌شوند. ما تحریم هستیم و نمی‌توانیم این تجهیزات را تامین کنیم و در مذاکرات با کشورهای دیگر متوجه شدیم وابستگی شدیدی به آنها خواهیم داشت و قدرت کنترل و نظارت مستقیم را نداریم و حتماً ممکن بود نگرانی در خصوص رهگیری و ردیابی افراد و درز اطلاعات در سیستم ایجاد شود و هزینه‌های هنگفتی هم به دنبال داشت. تا اینکه با بررسی‌هایی که انجام دادیم، توانستیم سخت‌افزار مربوطه را بر اساس علم ساخت ماهواره

**فردی که
محکومیت
ساده‌ای دارد و وقتی
به زندان می‌رود
تبدیل به یک
متخصص جرم
می‌شود**

که قبلاً در کشور هزینه شده بود و به آن رسیده بودند، تامین و تولید کنیم. چند نمونه از آن تولید شد تا امروز به یک نسخه قابل اعتماد رسیدیم. چون این نسخه برای خودمان است هیچ نگرانی از بعد درز اطلاعات و امنیت اطلاعات نداریم. در خصوص اینکه چه زندانیانی تحت کنترل قرار می‌گیرند باید گفت این پابندها ابزاری برای هر نوع مجرم یا محکومی نیست و بیشتر برای محکوم یا متهمانی است که قاضی تشخیص داده می‌تواند از آن استفاده کند و در مجموع متهم یا محکومی که از آن استفاده می‌کند حتماً ضمانت‌های کیفری را به دادگاه ارائه کرده است.

■ نحوه عملکرد این وسیله چگونه است؟

این تجهیزات به پا متصل می‌شود. مانند یک پابند است. چنانچه بندی که به پا متصل شده به هر دلیل باز شود از طریق فیبر نوری که در آن وجود دارد هشدار داده می‌شود. ضمن اینکه این بندها یکبار مصرف است و اگر باز شد دوباره قابل نصب کردن نیست. پس زندانی می‌داند که باید از این ابزار محافظت کند. به این ترتیب داده‌های مکانی از طریق جی‌پی‌اس دریافت شده و موقعیت فرد شناسایی و از طریق شبکه موبایل و سیم‌کارت‌هایی که داخل آن است اطلاعات به مرکز مراقبت ارسال می‌شود. در مرکز مراقبت که مرکز مانیتورینگ است تمام رویدادها در حال رصد است و هر هشدار که روی دستگاه ایجاد شود مانند پیام باز شدن بند یا اتمام شارژ و هر رویداد دیگری روی این سامانه اخطار می‌آید و به ماموران مراقب و ناظر به صورت الکترونیکی و حتی اس‌ام‌اسی اطلاع داده می‌شود. ضمن اینکه از چراغ‌هایی که در دستگاه وجود دارد هم می‌توان فهمید که دستگاه در چه وضعیت کارایی قرار دارد.

■ اگر سنسورهای این دستگاه از کار بیافتد و یا

ببررسی هایی
که انجام دادیم،
توانستیم
سخت افزار
مربوطه را بر
اساس علم ساخت
ماهواره که قبلادر
کشور هزینه شده
بود و به آن رسیده
بودند، تامین و
تولید کنیم**

از ۱۰ درصد بوده. این طرح یک مشارکت اجتماعی است و قطعاً منافعی از اجرای پروژه نخواهد داشت.

■ **چه محکومانی حق استفاده از این پابندها را دارند؟**
طبق قانون، ۸ درجه جرم داریم که از درجه ۵ تا ۸ مشمول این طرح هستند که اغلب محکومان زیر ۵ سال شامل آن می شوند ولی پیشنهاداتی ارائه شده که بتوان ظرفیت قانونی را افزایش داد، تا تعداد بیشتری بتوانند از این وسیله استفاده کنند.

■ **استفاده از این پابندها برای محکومان هزینه ای دارد؟**

طبق قانون محکوم، باید مبلغی را بابت وثیقه این سخت افزار ارائه کند که بعد از اینکه دوره محکومیتش تمام شد به او عودت داده می شود. از طرفی مبلغ اجاره روزانه ای وجود دارد که این مبلغ هم ۱۰ هزار تومان است که در سال ۹۴ در بودجه مصوب شده بود.

■ **این مبلغ از سال ۹۴ افزایشی نداشته است؟**
با توجه به اینکه سرمایه گذاری به وسیله شرکت ما بوده، امسال هم توافق کردیم با همان مبلغ این ابزار را ارائه کنیم. ولی اگر این ابزار جزء خدمات الکترونیک قضایی شود عملاً همراه با تعرفه ای خواهد بود که سالانه ابلاغ می شود.

■ **محدوده بندی این دستگاه برای محکومان به چه صورت است؟**

قاضی حکم می دهد که محکوم، چه مدت، چه محدوده، و با چه کنترل هایی باید از این دستگاه استفاده کند. قاضی، هر شکلی که بخواهد می تواند برای محکوم محدوده تعیین کند. حتی می تواند تعیین کند متهم چه زمانی از محدوده خارج و چه زمانی به محدوده وارد می شود. البته مطابق قانون، رضایت متهم شرط است.

■ **اگر محکوم از محدوده خارج شود چگونه هشدار داده می شود؟**

جی پی اس قطع شود ناظران می توانند محکوم را به سرعت ردیابی کنند؟

در جی پی اس موقعیت فرد شناسایی می شود. جی پی اس در مکانی که سقف باشد ممکن است جواب ندهد. اما محدوده را مشخص می کند. به طور مثال اگر محکوم به ساختمانی وارد شود، جی پی اس موقعیت دقیق در ساختمان را نشان نمی دهد اما مشخص می شود که در آن ساختمان است. موضوع بعدی، قطعی شبکه موبایل است. اگر این اتفاق رخ داد وضعیت آن فرد روی دستگاه نگهداری می شود. و فرد هر زمان که به شبکه موبایل وصل شد دوباره تمام اطلاعات گذشته ارسال می شود. اما اگر فردی از محدوده اش خارج شد یا پابند را باز کرد، مانند زندانی است که فرار کرده است و مجازات می شود.

■ **جنس این پابندها از چه چیزی است؟**
پلاستیک مقاوم. آن هم به این دلیل که پلاستیک هم نویز ایجاد نمی کند و هم مانع ارتباط موبایل و جی پی اس نمی شود و برای همین هم از پلاستیک فشرده که تست های ضربه و مقاومت روی آنها انجام شده است، استفاده می شود و نگرانی از بابت کیفیت آن نیست.

■ **این وسیله چگونه شارژ می شود؟**
این ابزار مانند تمام دستگاه های الکترونیکی شارژ می شود و شارژرهای معمولی دارد.

■ **چه تعداد پابند طراحی و تولید شده و چقدر هزینه داشته است؟**

تا به حال حدود هزار و ۳۰۰ پابند تولید کردیم و ۵۷۰ حکم هم اعلام شده که تحت مراقبت قرار گرفته اند. پروژه تا چند ماه قبل به صورت پایلوت فقط در دو استان اجرا می شد در طی چند ماه گذشته بحث توسعه آن مطرح شد و اکنون ۱۰ استان حکم دادند. برای این پروژه تا به حال ۵ میلیارد تومان هزینه شده اما درآمد آن کمتر

حالی که نمونه‌های خارجی آن بالای ۵۰ میلیون تومان قیمت‌گذاری شده است.

■ در کشورهای دیگر هم برای ارائه این دستگاه از محکومان هزینه‌ای می‌گیرند؟

برای ارائه این دستگاه همه کشورها وثیقه را می‌گیرند اما اجاره روزانه بستگی به قوانین کشورها دارد و هزینه‌های آن متفاوت است و یا اینکه یک سرمایه‌گذار بیرونی هزینه‌اش را تقبل می‌کند اما این ابزار امانت است و باید وثیقه برای آن ارائه شود.

■ پشتیبانی این پابندها به عهده کجاست؟

تمام پشتیبانی فنی به عهده ما است. نگهداری تجهیزات و سرورها که هزینه زیادی دارد و هزینه ارتباطات و پهنای باند همه با خود شرکت است و بخشی از آن از محل اجاره روزانه تامین می‌شود

■ به نظر خودتان این پابندها برای دستگاه قضا و محکومان چه مزایایی دارد؟

مزایای این طرح بسیار زیاد است. هم هزینه‌های سازمان را کم می‌کند و هم محکوم را از چالش‌های بعد زندان رها می‌کند. فردی که محکومیت ساده‌ای دارد وقتی به زندان می‌رود تبدیل به یک متخصص جرم می‌شود. از همه مهم‌تر کنار خانواده‌اش نیست. این طرح مانع از هم پاشیدن خانواده‌ها می‌شود.

این پروژه منتظر حکم قضات است. ما تمام تلاشمان را کرده‌ایم تا به قضات تضمین بدهیم، که این ابزار می‌تواند بالاترین سطح کنترل را داشته باشد. بعضی از سخت‌افزارها در کشورهای دیگر دنیا فقط می‌توانند در داخل یا خارج از شهر بودن محکوم را کنترل کنند، اما ما با هزینه چندین برابری، این تضمین را به قاضی داده‌ایم که هر لحظه می‌توانیم فرد را کنترل کنیم. قضات باید حکم دهند و اگر اینکار انجام نشود عملاً این پروژه به درستی پیش نخواهد رفت. نکته مهم دیگر برای پیشبرد این طرح مشارکت بیشتر سازمان زندان‌ها است. بنظر می‌رسد سازمان زندانها باید در این عرصه قوی‌تر وارد شود.

قاضی حکم می‌دهد که محکوم باید در چه مدت چه محدود و با چه کنترل‌هایی از این دستگاه استفاده کند. قاضی، به هر شکلی که بخواهد می‌تواند برای محکوم محدوده تعیین کند

روی خود دستگاه ویریه زده می‌شود، اما در سامانه مانیتورینگ هشدار داده و با فرد تماس گرفته می‌شود و اگر ناخواسته باشد باز می‌گردد و اگر تخلف باشد به مراجع ذی‌صلاح اعلام می‌شود.

■ عمر مفید این دستگاه چقدر است؟

قطعه مصرفی این دستگاه باطری آن است که اگر خوب نگهداری شود، تا ۲ سال کار می‌کند. اما اگر درست نگهداری نشود این باطری ممکن است ظرف زمان کوتاهی خراب شود.

■ اگر دستگاه زمانیکه دست محکوم است خراب شود هزینه خرابی آن چگونه دریافت می‌شود؟

طبق آیین‌نامه کارشناسی می‌شود و از وثیقه کسر می‌شود. قانون وثیقه را دو برابر مبلغ تمام شده دستگاه اعلام کرده است، اما ما با توجه به اینکه این ابزار اموال دولتی محسوب نمی‌شود، مبلغی معادل ارزش خود دستگاه که در حال حاضر دو میلیون و ۵۰۰ هزار تومان ارزش گذاری شده را از محکوم می‌گیریم، در

تفاوت اسناد مکتوب و الکترونیکی

اسناد الکترونیک یکی از ادله اثبات دعوا

سیاهکبابکار

وکیل پایه یک دادگستری

بدین شکل تعریف نموده است: «داده پیام» (Data Message) هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری یا فناوری های جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می شود.

و سپس در ماده ۶ و در مقام بیان جایگاه و ارزش اثباتی آن آورده است: «هرگاه یک نوشته از نظر قانون لازم باشد، داده پیام در حکم نوشته است.»

و اما قانون مدنی در ماده ۱۲۵۸ ادله اثبات دعوی را در ۵ مورد شامل اقرار، اسناد کتبی، شهادت، امارات و قسم بیان نموده و در ماده ۱۲۸۴ در تعریف سند آورده است: «سند عبارتست از هر نوشته که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد.»

امروزه با گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات و اینترنت، نقش اسناد و به طور کلی دلایل الکترونیکی در ادله اثبات دعوی بسیار نمود پیدا کرده است تا جایی که مقنن در نظام های مختلف حقوقی، ناگزیر از وضع مقررات شکلی و ماهوی خاص در راستای استناد پذیری اینگونه دلایل بوده است.

در حقوق ایران نیز، از سال ۱۳۸۲ و با تصویب قانون تجارت الکترونیک، «داده پیام» به عنوان عنصر اصلی دلایل الکترونیکی، تعریف و به عنوان یکی از ادله اثبات دعوا در محاکم، پذیرفته شد.

قانون تجارت الکترونیک در بند الف ماده ۲ داده پیام را

به استناد ماده مذکور، برخی از حقوقدانان با پذیرش پیغام های الکترونیکی به عنوان سند موافق نیستند، زیرا در این ماده «نوشته بودن» از شرایط اصلی سند، معرفی شده در حالی که پیغام های الکترونیکی نوشته نیستند و نوشته حتماً باید از ثبت جوهر یا ... بر روی کاغذ و ... به وجود آید. این مسأله در گذشته در فرانسه هم مطرح بوده و تا پیش از تصویب قانون ۱۳ مارس ۲۰۰۰ و اصلاح قانون مدنی، به دلیل غلبه نوشته های کاغذی، نسبت به پذیرش اسناد الکترونیکی به عنوان ادله کتبی تردید وجود داشت. با این حال رویه قضایی در این کشور پیش از تصویب قانون مذکور، ادله الکترونیکی را منوط به تحقق شرایطی به رسمیت شناخته و

برای آنها، همان قدرت اثباتی اسناد عادی را قایل شده بود؛ دیوان تمیز فرانسه در رأی صادره در تاریخ دوم دسامبر ۱۹۹۷ بیان داشته بود که نوشته ممکن است روی هر حاملی (واسط یا قالبی) از جمله از طریق تله کپی، ایجاد و نگهداری شود مشروط بر آنکه تمامیت و انتساب آن به نویسنده مشخص شده در نوشته، تأیید شده و یا مورد اعتراض واقع نشود.

علی ایحال به عقیده نگارنده این نوشتار، اسناد الکترونیکی از لحاظ مفهوم، مبنا و جایگاه، متفاوت و مستقل از اسناد مکتوب نیستند، هرچند تفاوت هایی به شرح زیر بین اسناد مکتوب و الکترونیک وجود دارد؛

۱- نگهداری ادله الکترونیکی

به دلیل کم حجم بودنشان، بسیار راحت‌تر از جمع آوری و حفظ ادله سنتی یا کاغذی است. ۲- دلیل الکترونیکی به دلیل غیرملموس بودن ممکن است به راحتی در دسترس نباشد. در واقع اگر نرم افزار مربوط به آن دلیل الکترونیکی را نداشته باشیم نمی‌توانیم آن دلیل را ارائه نماییم.

۳- ادله الکترونیکی به راحتی از بین نمی‌روند و حتی در صورت حذف شدن، باز هم در اکثر موارد قابل بازیابی هستند.

۴- دلیل الکترونیکی نامحسوس بوده و در اغلب اوقات به راحتی قابل تغییر و دستکاری است. اما تغییر اسناد کاغذی عمدتاً محسوس و قابل تشخیص است.

۵- در اسناد الکترونیکی، تحقق مفهوم «اصل سند» بمعنای نسخه‌ای که بلاواسطه نشان دهنده دستخط، امضا و یا اثر انگشت امضا کننده باشد امکان ندارد. لذا نسخه قابل رویت سند، هیچگاه نسخه اصلی نیست.

۶- در اسناد کاغذی، نسخه تکثیر شده با نسخه اصلی کاملاً متفاوت است و بعبارت دیگر نسخه اصلی در مقابل نسخه کپی اصالت دارد، اما در اسناد الکترونیکی، علاوه بر سهولت در تکثیر، عملاً تفاوتی بین نسخه اصلی و نسخ تکثیر شده وجود ندارد.

در خصوص ارزش اثباتی داده پیام‌ها قبل از بررسی موضوع در حقوق ایران، به چند

نمونه خارجی آن نیز استناد می‌کنیم؛

قانون مدنی فرانسه پذیرش ارزش اثباتی معادل اسناد کاغذی برای اسناد الکترونیکی را به تحقق دو شرط منوط نموده است: الف) شخصی که سند از عمل او ناشی شده به صورت مطلوبی قابل شناسایی باشد؛ ب) سند الکترونیکی تحت شرایطی تولید و نگهداری شود که تمامیت آن را تضمین نماید. پاراگراف دوم از ماده ۹ قانون نمونه آنسیتال معیارهایی را جهت تعیین ارزش اثباتی داده پیام ارایه نموده است: «میزان اعتبار روش تولید، ذخیره و یا مبادله داده پیام، روش حفاظت از تمامیت داده، روش شناساندن اصل داده پیام و هر عامل مرتبط دیگر».

بدیهی است که با توجه به مقررات فوق‌الذکر گاه ممکن است داده پیام از هیچ ارزش اثباتی برخوردار نباشد (و در نتیجه دلیلی معتبر تلقی نگردد).

اما قانون تجارت الکترونیک ایران، ادله الکترونیکی را از حیث اعتبار و ارزش اثباتی آنها به دو نوع تقسیم می‌کند؛

۱- دلیل الکترونیک عادی: به داده پیام‌هایی گویند که از یک سیستم اطلاعاتی غیرمطمئن تولید، پردازش و ذخیره شده است و دارای امضای الکترونیک غیر مطمئن است به نحوی که نمی‌توان از انتساب آن سند به شخص خاصی مطمئن بود.

۲- دلیل الکترونیک مطمئن:

به داده پیام‌هایی گویند که بوسیله یک سیستم اطلاعاتی مطمئن تولید، پردازش و ذخیره شده و دارای امضای الکترونیک مطمئن است. چنین سندی برخلاف دلیل الکترونیک عادی، غیر قابل انکار و غیرقابل تردید است. معیارهای یک سیستم اطلاعاتی مطمئن در بند «ح» ماده ۲ و همچنین شرایط یک امضای الکترونیک مطمئن نیز در ماده ۱۰ قانون تجارت الکترونیک آورده شده است.

به طور کلی اسناد مکتوب و اسناد الکترونیکی ویژگی‌های

اصلی‌ترین چالش در خصوص اسناد الکترونیکی و در قیاس با اسناد مکتوب، «رسمی سازی» این اسناد است

منحصر به خود را دارند و هرکدام در مقابل دیگری دارای محاسن و معایبی نیز هستند.

اما شاید اصلی‌ترین چالش در خصوص اسناد الکترونیکی و در قیاس با اسناد مکتوب، «رسمی سازی» این اسناد است. قانونگذار ایران از بعضی جهات اسناد الکترونیکی را هم‌تراز با اسناد رسمی فرض کرده است. با این تفاوت که

اسناد رسمی در مراجع مقرر قانونی منعقد می‌شوند، ولی در اسناد الکترونیکی فقط امضای الکترونیکی گواهی می‌شود. ارزش اثباتی اسناد الکترونیک عادی را می‌توان از جمع مواد ۶ و ۷ قانون تجارت الکترونیک و ارزش اثباتی ادله الکترونیک مطمئن را نیز می‌توان از مواد ۱۴ و ۱۵ همان قانون مزبور استنباط نمود.

در واقع دلایل الکترونیک از هر نوعی که باشند -اقرار، شهادت و سند- دارای ارزش و اعتبار همان نوع دلیل در ادله سنتی است. به عنوان مثال، شهادتنامه الکترونیکی دارای ارزش و اعتبار شهادتنامه سنتی، سند الکترونیک عادی، دارای اعتبار سند عادی سنتی و سند الکترونیک مطمئن، تا حدودی دارای ارزش و اعتبار یک سند رسمی سنتی است. لذا همان‌گونه که اسناد رسمی قابلیت انکار و تردید را از سوی اصحاب دعوا ندارند، اسناد الکترونیک مطمئن نیز به حکم ماده ۱۵ قانون تجارت الکترونیک، امکان انکار و تردید نسبت به آنها وجود ندارد.

البته لازم به ذکر است علیرغم وجود ماده ۱۵، بازهم به دلیل تفاوت‌های مهمی که میان دلیل الکترونیک مطمئن و اسناد رسمی مکتوب وجود دارد، در مواردی که مقنن وجود یک سند رسمی را برای اعتبار آنها نیاز می‌داند، نمی‌توان دلیل الکترونیک مطمئن را جایگزین سند رسمی دانست.

بررسی نقش نظارت الکترونیک در رسیدگی های قضایی

مطالعه موردی: دستبند الکترونیک

علی آتیه دان

کارشناس ارشد روابط بین الملل

امروزه پیشرفت تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات در همه ابعاد کشف، رسیدگی و پیگیری قضایی سنتی را تحت تاثیر قرار داده است. از جمله مواردی که امروزه جزو چالش های دستگاه قضا و بازوان اجرایی آن از جمله سازمان زندانها محسوب می شود، نگهداری مجرمان و فعالیت های آنان در زمان انجام مرخصی یا حبس جایگزین می باشد. به نظر می رسد با استفاده از ظرفیت های موجود در فناوریهای الکترونیک از جمله دستبند الکترونیک می توان به نحو کارآمدی فعالیت های

مجرمانه را کاهش داد و با از بروز مجدد آن جلوگیری کرد و همچنین هزینه نگهداری زندانیان را به نحو چشمگیری کاهش داد و همچنین می توان از ظرفیت و توانمندی های بالقوه افراد در فضای خارج از زندان به نفع خانواده های آنان و جامعه بهره گرفت. پژوهش حاضر با روش توصیفی تحلیلی و با بهره گیری از منابع مختلف کتابخانه ای به تحلیل استفاده از دستبند الکترونیک و زیرساخت های لازم در جهت توسعه این مهم پرداخته است و در این مسیر مواردی چون رعایت حقوق اولیه شهروندان نیز مورد بررسی و توجه قرار گرفته است.

روانشناسان و جامعه شناسان قرار گرفت. زندانی در زندان های نیمه باز نیز در کارگاه های صنعتی، کشاورزی و خدماتی فعالیت کرده و شب ها به زندان بازمی گشت.

مجرم به زندان های بسته، نیمه باز و باز هدایت می شدند. زندان بسته به حبس زندانی در یک چهار دیواری گفته می شد. این نوع حبس مورد اعتراض حقوقدانان،

همکاری حقوقدانان، روانشناسان و جامعه شناسان سیستم های دیگری را به جای حبس بررسی و پیشنهاد کرده اند. در گذشته بر اساس قانون قضائی کشور، افراد

با بررسی مجازات حبس در زندان های جهان متوجه خواهیم شد که حبس در تنبیه فرد مجرم تاثیرگذاری زیادی نداشته است. در این وضعیت دولت ها با

اغلب زندانیان در این شیوه حبس به مشکلات روحی و روانی دچار می‌شدند. همچنین این سبک حبس برای خانواده‌های افراد زندانی تأثیرات مخرب فراوان را به دنبال داشت. در این وضعیت زندانیان به جای حبس در زندان‌های نیمه‌باز به زندان‌های باز منتقل شدند. در این شیوه زندانی در طول شبانه‌روز در محیط‌های تحت نظارت دستگاه نظارتی به طور نامحسوس زندگی می‌کرد. در گذشته زندان قزل حصار بهترین تجربه زندان باز در کشور بود. این زندان در سال‌های نخست دهه ۵۰ ایجاد و در آن موسسات صنعتی، خدماتی و به ویژه کشاورزی تشکیل شد. زندانیان در این زندان‌ها اشتغال داشته، با خانواده‌های خود در ارتباط بوده و بخشی از دستمزد نیز به فرد زندانی پرداخت می‌شد. این روش پس از انقلاب به تدریج در قوه قضائیه مورد بررسی و طرح استفاده از دستبند و پابند الکترونیک در دستور کار قرار گرفت. در ضمن استفاده از دستبند و پابند الکترونیک به معنای بستن دست یا پای متهم نیست، بلکه از طریق کنترل الکترونیک، وضعیت مجرم و محدوده جغرافیایی اش مشخص می‌شود. این اقدام دستگاه قضا در دنیای امروز آخرین روش کنترل زندانی و در عین حال نگهداری نکردن آنها در یک محیط بسته است.

نظارت الکترونیک

نظارت الکترونیک که یک ابزار برای کنترل مجرمین به شمار می‌رود برای نخستین بار در سال

۱۹۸۴ در آمریکا مطرح شد. در واقع حبس خانگی که به عناوین دیگری نظیر حبس در منزل نیز تعبیر شده است در مقام بدیلی برای مجازات‌های حفظ از سوی برخی کشورها، اواخر سده بیستم اتخاذ شده است. به موجب این گزینه کیفری جامعه مدار، به جای تحمیل حبس در ندامتگاه یا زندان، محکوم علیه ملزم می‌گردد در غیر ساعات کاری، در منزل ماندگار بوده و از آن فضا خارج نشود یا به شکلی دیگر حق رفت و آمد در طول شب برای مدتی معین از وی سلب می‌گردد. این نوع کیفر که در آن نظارت و کنترل بیش از تعلیق مراقبتی و کمتر از زندان است، حداقل در راستای تأمین سه هدف یعنی: ناتوان سازی بزه‌کار برای تکرار بزه، مجازات وی و بازپروری از سوی برخی نظامهای عدالت کیفری برگزیده می‌شود (خاقانی، ۱۳۹۰: ۱۳۴).

تأسیس حقوقی - تکنولوژیکی « نظارت الکترونیک » نخستین بار توسط دکتر شوارتزگیل در دهه ۶۰ میلادی مطرح شد و به سرعت به منظور مهار بحران افزایش جمعیت کیفری زندان‌ها در آمریکا، کانادا و انگلستان مورد اتخاذ و استفاده واقع شد. اجرای این مجازات از طریق دستگاه ارسال پیامی پیام انجام می‌شود. این سامانه از سه بخش اساسی تشکیل شده است:

رایانه مرکزی، دستگاه گیرنده و ابزار ارسال پیام. دستگاه ارسال پیام به مچ پا یا دست متهمان و محکومان نصب شده و از طریق خط تلفن، پیغام‌های خاصی را به

* استفاده از دستبند و پابند الکترونیک به معنای بستن دست یا پای متهم نیست، بلکه از طریق کنترل الکترونیک، وضعیت مجرم و محدوده جغرافیایی اش مشخص می‌شود.

رایانه مرکزی مستقر در اداره پلیس یا اداره تعلیق مراقبتی صادر می‌نماید. به محض اینکه ارسال پیامهای مزبور از سوی دستگاه ارسال پیام شروع یا متوقف گردد (بسته به نوع سامانه) دستگاه گیرنده اطلاعات مزبور را ثبت و به رایانه مرکزی انتقال می‌یابد.

روش دیگر در کنترل الکترونیک، سامانه برقراری ارتباط نامنظم فرکانسی میان دستگاه گیرنده امواج با دستگاه فرستنده امواج (دستبند یا ریز تراشه) مستقر در بدن فرد محکوم به حبس در منزل می‌باشد. در این روش رایانه مرکزی مستقر در « مرکز نظارت بر حسن اجرای تعلیق مراقبتی یا حبس در منزل » - که از دوایر پلیس است - ساعات مشخص و یا به صورت اتفاقی با حضور نظامیان با متهم مورد نظر تماس برقرار کرده و از حضور فرد محکوم در منزل اطمینان حاصل می‌نماید و نتیجه را به ثبت می‌رساند (جاننیور، ۱۳۹۷: ۳۵). دلیل عمده‌ای که به ایجاد

اقبال و گسترش بهره‌گیری از نظارت الکترونیک در طول دهه اخیر انجامیده است، همان ازدحام جمعیت زندان‌ها و تلاش برای کاهش این جمعیت و همچنین جلوگیری از احداث زندانهاست. افزون بر این ملاحظه مهم دیگری که در گسترش بهره‌گیری از نهاد نظارت الکترونیک بسیار موثر است همانا، حرکت به سمت کاهش هزینه‌های نظام اصلاحی آن هم به دلیل بحران‌های مالی و محدودیت‌های موجود در بودجه‌ها می‌باشد. با وجود توسعه نهاد نظارت الکترونیک به عنوان ابزاری مقرون به صرفه بایستی عنوان نمود که معرفی نظارت الکترونیک ریشه در یافتن جایگزینی انسانی برای حبس دارد، چرا که به موجب این نهاد اصلاح و بازسازی مجرمان با جامعه به نحوی مطلوب تضمین می‌شود (فروغی و همکار، ۱۳۹۵: ۶۱۴).

نظارت الکترونیک در مرحله تحقیقات مقدماتی به عنوان هفتمین قرار از قرارهای تأمین کیفری برای نخستین بار در نظام کیفری ایران، در بند «ج» ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ شمسی با عنوان قرار التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت مشخص با موافقت متهم و با تعیین وجه التزام از طریق نظارت با تجهیزات الکترونیک یا بدون نظارت با این تجهیزات پیش‌بینی شده است. به موجب بند «ج» نوعی قرار آن هم از طریق کنترل حضور در منزل به وسیله دستبند یا پابند الکترونیک

سکونت خود را مدنظر قرار دهد. بعد از هماهنگی بین پابند با سرور مرکزی در اتاق مانیتورینگ فرد آزاد است که دوران محکومیت خود را خارج از زندان سپری کند. با توجه به وضعیت زندان‌ها، قوه قضائیه به دنبال اجرای سیاست کاهش جمعیت کیفری در زندان‌ها است. یکی از این راهکارها مجازات‌های جایگزین حبس است که در چند سال اخیر هم با استقبال قابل توجهی مواجه شده است. اجرای طرح مراقبت‌های الکترونیکی از زندانیان یکی از مصادیق مجازات جایگزین حبس است. این طرح به زبان ساده، شرایطی را فراهم می‌کند که زندانی با استفاده از پابندهای الکترونیکی و تحت کنترل، بیرون از محیط زندان، تحمل کیفر کند. اجرای این طرح، پشتهای

شرایط لازم را دارد؛ در زمانی که حکم صادر شده است چنانچه این امکان از لحاظ قانونی فراهم نبوده و یا آیین‌نامه آن نبوده است در حال حاضر می‌تواند درخواست خود را به مددکاران زندان ارائه دهد و موافقت خود را برای اینکه باقیمانده دوران محکومیت خود را تحت مراقبت الکترونیکی در یک محدوده مشخص سپری کند اعلام کند. فرم‌هایی که به زندان ارائه شده تا در اختیار زندانیان قرار گیرد در یک قسمت دارای آیتی است که فرد می‌تواند محدوده‌ای را که می‌خواهد تحت مراقبت قرار گیرد پیشنهاد کند.

بیان محدوده، برای این است که بعداً قاضی در صدور حکم به نحوی عمل نکند که فرد در عسر و حرج قرار بگیرد، یعنی محل تردد این فرد از محل کار به محل

به قاضی دادگاه اعلام خواهد شد تا اقدامات لازم در این خصوص اتخاذ شود. البته هدف در استفاده از سامانه‌های الکترونیکی، صرفاً کاهش جمعیت کیفری نیست بلکه در برخی جرایم سبک‌تر، جدا کردن فردی که به هر دلیل خطایی از او سر زده از خانواده، آسیب‌های مختلفی برای فرد، خانواده و جامعه دارد و اگر تحت کنترل سامانه‌های الکترونیکی قرار گیرد ضمن جلوگیری از خطای مجدد، می‌تواند به زندگی خود ادامه دهد.

دستبند الکترونیک

این دستبند با بهره‌گیری از عامل کنترل شوک الکتریکی، قابلیت کنترل مجرم بدون نیاز به اتصال به مامور مراقب و یا اتصال به هر دو دست مجرم را در تمام طول مسیر انتقال دارد. دستبند الکترونیک مجهز به سیستم «نوسان ساز» صوتی بوده و مامور مراقب به کمک نویز دریافتی در بی‌سیم خود می‌تواند نسبت به دوری یا نزدیکی مجرم آگاهی پیدا کند. با کمک دستبند الکترونیک می‌توان به آسانی تشخیص داد که در هر زمان زندانی در کجای کشور قرار دارد و مانع فرار زندانی از مرزهای کشور شد. با استفاده از یک قطعه الکترونیکی تحت عنوان دستبند که به محکوم علیه وصل و با سیستم موقعیت‌یابی (GPS) کنترل می‌شود، وی بدون حضور در زندان حق خارج شدن از یک منطقه مشخص را نخواهد داشت. طبق قانون فردی که احیاناً در حال حاضر در زندان است و

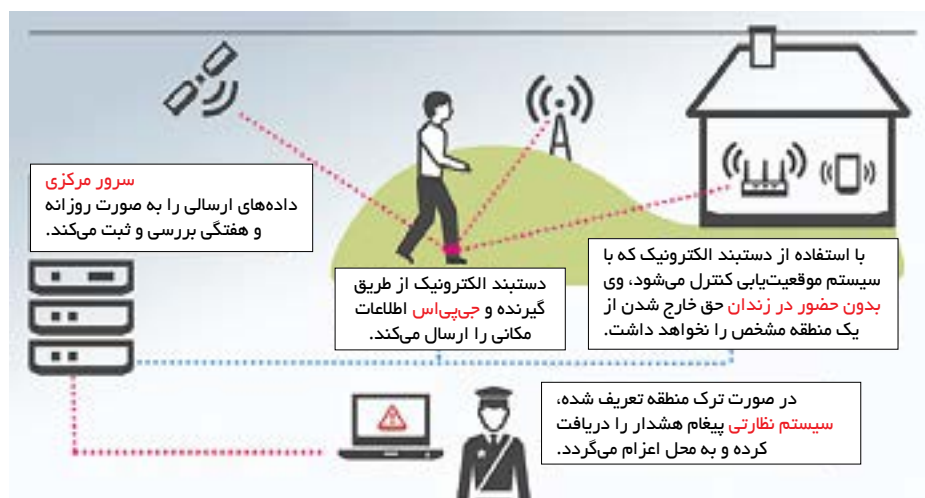
ایجاد می‌گردد که به آن حبس خانگی نیز گفته می‌شود. در این بند افزون بر خارج نشدن از منزل یا محل اقامت شخص متهم الزام به حضور در نزد مقام قضایی تعهد دیگر متهم است و وجه التزام مقرر نیز ضمانت اجرای هر یک از این دو تعهد بوده با نقض یکی از آنها مبلغ یاد شده قابل وصول می‌باشد (جانی پور، ۱۳۹۷: ۳۶).

طرح نظارت الکترونیکی نخست در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مورد پیش بینی قرار گرفت، به موجب ماده ۶۲ قانون مذکور در جرائم تعزیری از درجه پنج تا درجه هشت، دادگاه می‌تواند در صورت وجود شرایط مقرر در تعویق مراقبتی، محکوم به حبس را با رضایت وی در محدوده مکانی مشخص تحت نظارت سامانه الکترونیکی قرار دهد، لذا کسانی که مشمول حبس تا ۵ سال هستند و یا جزای نقدی تا ۱۸ میلیون تومان دارند در صورت وجود سایر شرایط مشمول این سامانه قرار می‌گیرند.

فرآیند اجرای نظارت الکترونیکی

با اجرای این طرح محکومین به حبس با رضایت خود زندانی و در محدوده مشخص سامانه الکترونیکی تحت نظارت قرار می‌گیرند. این دستگاه مانند «جی پی اس» عمل کرده و توسط سیستم مانیتورینگ در تهران کنترل می‌شود در صورت هرگونه دستکاری قابل مشاهده است و به زندانی تذکر و هشدار داده می‌شود و اگر فرد به هشدارها بی‌اعتنا باشد،

کارساز نیست زیرا حضور آن‌ها در زندان برای اصلاح و مراقبت الزامی است. اما در مقابل مزایایی دارد که از جمله می‌توان گفت مراقبت الکترونیک در داخل زندان با دوربین‌های مدار بسته محقق می‌شود و خارج از زندان نیز با اجرای طرح دستبند الکترونیک محقق خواهد شد. واقعیت این است که این عمل باعث کاهش جمعیت کیفری خواهد شد. در واقع وقتی با این دستبند می‌توان متوجه شد زندانی در کجای کشور قرار دارد و او را رصد کرد، دیگر به پر کردن زندان‌ها احتیاجی نیست. ضمن اینکه باید زندانی هر از چندگاهی خود را به زندان معرفی کند. نکته قابل توجه برای این دستبند این است که زندانی در جایی که قرار است به کار مشغول شود کارفرما متوجه می‌شود که این فرد زندانی است و مراقب امور خواهد بود تا برای نمونه فردی که کلاهبرداری کرده و به واسطه کلاهبرداری به زندان فرستاده شده دیگر نتواند به کارهای گذشته بپردازد.

هزینه‌ها

هزینه تهیه دستبند الکترونیک تقریباً بالاست که البته این هزینه را خود زندانی باید تقبل کند چون زندانی به آغوش خانواده برمی‌گردد و می‌تواند مشغول به کار شود و در کنار خانواده باشد، در نتیجه بهتر است فرد زندانی برای آزاد بودن هزینه دستبند الکترونیک را پرداخت کند. استفاده از این نوع فناوری‌ها یکی از راه‌های توسعه دستگاه قضاست. البته به لحاظ

منطقه مشخص را ندارد. دستبند‌ها و پابندهای الکترونیک برای تنبیه مجرومان در راستای کاهش جمعیت محبوسان در زندان‌ها استفاده می‌شود. در سال‌های اخیر به دلیل کثرت جمعیت زندانیان کشور و افزایش هزینه نگهداری هر زندانی، این نوع کیفر مورد توجه دستگاه قضا قرار گرفته است. این در حالی است که ساماندهی و ارائه خدمات به محبوسان کشور یکی از دغدغه‌های قوه قضائیه است. این نوع مجازات به دلیل اینکه مجرم تحت کنترل زندان و دستگاه قضاست و همچنین از بعد خانوادگی نیز در خانه خود به شکل آزاد رفت و آمد داشته و در کنار خانواده زندگی می‌کند، مناسب است. از بعد اجتماعی نیز این نوع مجازات باعث کاهش تاثیر اجتماعی زندانیان بر خانواده‌هایشان می‌شود. این نوع کیفر در زندگی خانواده محکومان و تاثیر آن بر اخلاق و آموزش و تربیت فرزندان مؤثر است. اجرای این طرح برای مجرمین خطرناک و «مجرمین به عادت»

نظارت با این تجهیزات، اخذ کفیل با تعیین وجه الکفاله، اخذ وثیقه اعم از وجه نقد، ضمانت‌نامه بانکی، مال منقول یا غیرمنقول و بازداشت موقت با رعایت شرایط مقرر قانونی. در تبصره ۲ این ماده، خروج از حوزه قضائی با اجازه قاضی امکان‌پذیر است. پشتوانه‌های قانونی در کنار سیاست کاهش جمعیت کیفری باعث شد تا اجرای طرح پابندهای الکترونیک بیش از پیش دنبال شود به طوری که در سال ۱۳۹۴ که جمعیت کیفری حدود ۲۲۴ هزار نفر بود، قرار بود ۴۰ درصد زندانیان محکومیت خود را در فضایی خارج از زندان سپری کنند که این امر محقق نشد. در این شرایط با کمک دستبند یا پابند الکترونیک می‌توان به راحتی تشخیص داد که در هر زمان، زندانی در کدام خطه کشور قرار دارد و مانع فرار زندانی از مرزهای کشور شد، زیرا با استفاده از یک قطعه الکترونیکی تحت عنوان دستبند، محکوم، کنترل می‌شود. به این ترتیب مجرم بدون حضور در زندان حق خارج شدن از یک

حمایتی قانونی هم دارد به طوری که در ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری اشاره شده است: به منظور دسترسی به متهم و حضور به موقع وی، جلوگیری از فرار یا مخفی شدن او و تضمین حقوق بزه دیده برای جبران ضرر و زیان وی، بازپرس پس از تفهیم اتهام و تحقیق لازم، در صورت وجود دلایل کافی، قراردایی از جمله التزام به حضور با قول شرف التزام به حضور با تعیین وجه التزام، التزام به عدم خروج از حوزه قضائی با قول شرف التزام به عدم خروج از حوزه قضائی با تعیین وجه التزام، التزام به معرفی نوبه‌ای خود به صورت هفتگی یا ماهانه به مرجع قضائی یا انتظامی با تعیین وجه التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیروهای مسلح به حضور با تعیین وجه التزام، با موافقت متهم و پس از اخذ تعهد پرداخت از محل حقوق آنان از سوی سازمان مربوط التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت تعیین شده با موافقت متهم با تعیین وجه التزام از طریق نظارت با تجهیزات الکترونیکی یا بدون

زیرساخت های لازم تجهیزاتی و فرهنگی دارد که به نظر می رسد در ایران چندان گسترش نیافته است.

برخی از مهم ترین محاسنی که برای نظارت الکترونیکی متصور است را می توان به قرار زیر عنوان کرد: در وهله نخست کاهش جمعیت کیفری زندانیان و اجتناب از آثار سوء زندان بر بزهکاران، کاهش هزینه های سنگینی که برای احداث و نگهداری زندان و زندانیان از سوی دولتها هزینه می شود، توانمندی ها و ظرفیت های بالقوه فراوانی که در برخی افراد زندانی وجود دارد نیز با این روش می تواند تا حدود زیادی مورد استفاده قرار گیرد. همچنین رضایت نسبی که فرد زندانی و خانواده او از این مسیر به دست می آورند باعث می شود تا هدف غایی زندانی که همان اصلاح مجرم است در این روش به نحو مطلوبی حاصل شود. (۵)

منابع:

قرآن کریم
امام خمینی (ره) (۱۳۷۲): صحیفه نور، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار
تدین، عباس (۱۳۸۷): نظارت الکترونیکی: گامی به سوی جایگزین های زندان، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۴۶، پاییز
جانی پور، کرم (۱۳۹۷): تحلیل نظارت الکترونیکی به عنوان مصداقی از جایگزین های حبس، فصلنامه پژوهش های سیاسی و بین المللی، سال نهم، شماره ۳۵ تابستان
خاقانی، مهدی (۱۳۸۷): میان کنش حقوق کیفری و حقوق تجارت الکترونیک در طراحی الگوریتم های رمزنگاری و پنهان نگاری، سومین کنفرانس بین المللی تجارت الکترونیک و کشورهای در حال توسعه، پژوهشکده ITM دانشگاه اصفهان.
فروغی، فضل الله و امیر ایرانی (۱۳۹۵): مطالعه تطبیقی شناسایی و اجرای نظارت الکترونیکی در حقوق کیفری ایران و آمریکا، مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۷، شماره ۲

مورد گروهبان های مخالف اسلام و نظام که در خانه های تیمی برای براندازی نظام جمهوری اسلامی و ترور شخصیت های مجاهد و مردم بی گناه اقدام به تهیه نقشه های خرابکاری و افساد فی الارض می کنند، جاری نمی گردد.

در نتیجه، در صورتی که «مراقبت الکترونیکی» باعث کشف اسرار و تجسس در امور شخصی افراد گردد، جایز نیست و نمی توان از آن استفاده کرد، زیرا تجسس و افشای سر حرام است و قاضی حق ندارد برای مجرم چنین مراقبتی را پیش بینی کند.

نتیجه

فناوری های مدرن الکترونیکی در زندگی امروز بشر جایگاه ویژه ای پیدا کرده است. این فناوری ها می توانند از یک سو به عنوان ابزاری برای ارتکاب جرایم مختلف قرار گیرند و از سوی دیگر پلیس و دستگاه قضایی می توانند با استفاده از این ابزار برای کشف، شناسایی و نگهداری مجرمان و بزهکاران استفاده کنند. امروز قابلیت مهم دیگری که استفاده از این فناوری های الکترونیک در پیشگیری و مراقبت از جرایم پیدا کرده اند، کنترل زندانیان و نظارت بر اعمال آنها به ویژه جایگزین مجازات حبس برای آنان است.

نظارت الکترونیکی آنگونه که در سایر کشورهای جهان اجرا می شود، در نظام عدالت کیفری ایران گسترش چندانی نیافته است. هر چند از سال ۱۳۹۲ نظارت الکترونیکی وارد قلمرو قوانین کیفری ایران شده اما نیاز به تکمیل و تهیه

بزرگ معرفی شده و قرآن به طور صریح از آن نهی کرده است: «یا ایها الذین آمنوا اجتنبوا كثيراً من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا و...»؛ (حجرات (۴۹): ۱۲). در روایات اسلامی نیز مسئله اذاعه سر مؤمن غیر جایز شمرده شده است.

حضرت امام در فرمان هشت ماده ای خود خطاب به ارگان های دولتی و به خصوص دستگاه های قضایی، در مورد حقوق مردم و قوانین، به این مسئله مهم تصریح کرده و می فرماید:

«هیچ کس حق ندارد به خانه یا مغازه و یا محل کار شخص بدون اذن صاحب آن ها وارد شود یا کسی را جلب کند یا به نام کشف جرم یا ارتکاب گناه تعقیب و مراقبت نماید و یا نسبت به فردی اهانت نموده و اعمال غیر انسانی - اسلامی مرتکب شود، یا به تلفن یا نوار ضبط صوت دیگری به نام کشف جرم یا کشف گناه گوش کند و یا برای کشف گناه و جرم هر چند گناه بزرگ باشد، شنود بگذارد و یا به دنبال اسرار مردم باشد و تجسس از گناهان غیر نماید یا اسراری که از غیر به او رسیده ولو برای یک نفر فاش کند. تمام این ها جرم و گناه است و بعضی از آن ها چون اشاعه فحشا و گناهان از کبایر بسیار بزرگ است و مرتکبین هریک از امور فوق مجرم و مستحق تعزیر شرعی هستند و بعضی از آن ها موجب حد شرعی می باشد»؛ (امام خمینی، ۱۳۷۲، ج ۱۷: ۱۴۰). البته ایشان در بند هفتم پیام خود تصریح می کند که موارد ذکر شده در ماده ۶ در

شکل فیزیکی دستبند الکترونیک باید دستبند کوچکی باشد که آشکار نیست و فقط در حکم نوعی کنترل کننده محسوب شود. همان طور که در حال حاضر در برخی از وسایل نقلیه و کشتی ها، از جی پی اس استفاده می شود و قابل مشاهده نیست و فقط تردد را در محل های مختلف نمایش می دهد که کجا توقف کرده یا به کجا رفته یا از خطوط قرمز گذشته است یا خیر. در مورد متهمان هم همین طور است دستبندها به جی پی اس متصل است و کنترل آن از طریق ماهواره صورت می گیرد.

مراقبت الکترونیکی و آموزه های فقه اسلام

مراقبت الکترونیکی نظامی است که می تواند در بخش های مختلف فرایند تعقیب و مجازات مورد استفاده قرار گیرد و برای این که در نظام حقوقی اسلامی مورد استفاده قرار گیرد باید ابهامات آن در زمینه مسایل و مشکلات اجرایی، مباحث مبنایی پذیرفته شده در فقه اسلامی، مباحث حقوقی و نیز تعارض آن با اصول و قواعد اساسی حقوقی جزا، برطرف گردد. از نظر مبنایی، آیا نظام مراقبت الکترونیکی با مبانی اخلاقی و شرعی فقه اسلام سازگاری دارد یا خیر؟ به عبارت دیگر آیا این مسئله با آموزه های اسلام مانند حرمت تجسس در زندگی خصوصی و فردی افراد حتی برای قاضی، سازگاری دارد؟ در احکام اسلامی، تفحص و تجسس در زندگی شخصی و خصوصی افراد یکی از گناهان

شورای راهبری دادرسی الکترونیک

نگاهی تحولی به فناوری‌های نوین در فرآیند رسیدگی عادلانه

■ هدف از تشکیل شورای راهبری دادرسی الکترونیکی چیست؟

یکی از ابتکارات و نوآوری‌های آئین دادرسی کیفری، توجه به دادرسی الکترونیکی است که طی مواد ۶۴۹ تا ۶۶۳، ساختار و چارچوب کلی «دادرسی الکترونیکی» در آن پی‌ریزی شده است.

البته باید به عنوان مقدمه، به یک نکته تقریباً روشن اشاره کنم که تعبیر «دادرسی الکترونیکی» نباید موجب ابهام و ابهام گردد. «دادرسی الکترونیکی» به معنی رسیدگی به دعاوی و شکایات در حقوق خصوصی و دادرسی به جرایم رایانه‌ای نیست. آنچه در بخش نهم از آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ آمده است، فراتر از اینهاست. قانون‌گذار در نگاهی نوآورانه علاوه بر اعتباربخشی استفاده از تجهیزات الکترونیکی و امکانات فضای مجازی، نگاهی تحولی دارد، چرا که با عبور از استفاده از فناوری‌های نوین به عنوان ابزار رسیدگی عادلانه، منصفانه و سریع، به سیر فرآیند دادرسی هم توجه کرده است. در این دیدگاه، حتی از نظر «فرآیندی» اجازه ورود فناوری‌های نوین به فرآیند «رسیدگی» نیز

یکی از دلایل طولانی شدن روند دادرسی در ایران در کنار حجم زیاد پرونده‌های محاکم، کندی ابزارهای ارتباطی بین سازمانها و عناصر دخیل در دادرسی است. زمان بر بودن ابلاغ‌ها و دریافت دیر هنگام پاسخ استعلامات انجام شده، در کنار سنتی بودن ارتباط بین عوامل دخیل در رسیدگی، مثل مراجع انتظامی و دادسراها، از عوامل مهم اطاله دادرسی به حساب می‌آید. قوه قضاییه طی سالیان اخیر به منظور افزایش دقت و سرعت بخشیدن در روند رسیدگی، تلاش‌های ارزنده‌ای در بکارگیری ابزارهای الکترونیکی و دخیل سازی این ابزارها و همچنین آموزش قضات و کارکنان خود در استفاده از سامانه‌های طراحی شده در رسیدگی انجام داده است و در این راه تلاش‌های خوبی نیز بر اساس اصل قانونی بودن روند‌ها به انجام رسانده است. شورای راهبری دادرسی الکترونیک در راستای پیگیری و بهره‌مندی بهینه از امکانات دادرسی الکترونیکی و به منظور سیاست‌گذاری و تدوین راهبردهای ملی برای توسعه و ارتقاء دادرسی الکترونیکی و نظارت بر حسن اجرای آنها از سال ۱۳۹۴ با ساختار ویژه‌ای با مدیریت ریاست قوه قضاییه تشکیل شده است که جهت آشنایی بیشتر با وظایف و کارکردهای آن گفتگویی را با جناب حجة الاسلام والمسلمین دکتر شهریار، دبیر محترم شورای راهبری دادرسی الکترونیکی انجام داده ایم که با هم می‌خوانیم.

حقوقی به انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان عضو ناظر

ض- سه نفر به انتخاب رئیس قوه قضائیه

■ چه کمیته های فرعی و کارشناسی برای شورای راهبری پیش بینی شده است؟

پس از تصویب این شورا، به اصطلاح چارت تشکیلاتی برای آن طراحی و برای تصویب به ریاست وقت قوه قضائیه پیشنهاد شد. در این ساختار، دبیر شورا دارای دو بازوی دبیرخانه و دفتر طرح و برنامه است که در کنار سه کمیسیون «خدمات الکترونیک قضایی»، «فناوری اطلاعات و ارتباطات» و «حقوقی و قضایی» ساختار شورا را تشکیل می دهند. این چارت تشکیلاتی در سال ۱۳۹۴ ابلاغ شد.

■ در قانون آیین دادرسی الکترونیک آیین نامه های مختلفی پیش بینی شده است که توسط شورا باید تدوین و ابلاغ شود. تدوین این آیین نامه ها در چه مرحله ای است؟

در این قانون، ما با دو دسته از آئین نامه ها مواجه هستیم. بخشی از آئین نامه ها به اصطلاح موردی است که با ذکر موضوع و محدوده، به آنها تصریح شده است، همانند «آئین نامه نحوه و میزان دسترسی مراجع ذی صلاح قضائی به اطلاعات مرکز ملی داه های قوه قضائیه» که در تبصره ۱ ماده ۶۵۰ آمده است. اما برخی از آئین نامه ها به موجب ماده ۶۶۳، بصورت کلی است و به «شورا» اجازه داده است که آئین نامه های مورد نیاز دادرسی الکترونیک را تدوین و تصویب کند که «انعطاف پذیری» قانون را نشان می دهد.

■ در قانون آیین دادرسی الکترونیک تصریح شده

داده است. پس «دادرسی الکترونیک» فقط رایانه ای شدن دادگاه ها و دادسراها به معنی رها شدن از دفاتر متعدد دادگاه ها - همچون دفتر اندیکاتور، دفتر ثبت لوایح، دفتر ثبت ارجاعی و دیگر دفاتری که بیش از ۱۵ و ۱۶ دفتر بوده، نیست. حتی پردازش و تبادل اطلاعات، هم هدف نهایی قانون گذار را تامین نمی کند. غیر از این موادی که عرض کردم، یک ماده محوری و مهمی در همین قانون است، که به نظرم تاثیر فوق العاده ای در دادرسی الکترونیک دارد ولو اینکه در این بخش نیامده است و آن ماده ۱۷۵ همین قانون است.

اما سوال جنابعالی. طبق ماده ۶۴۹ قانون آئین دادرسی کیفری، «به منظور سیاست گذاری و تدوین راهبردهای ملی، برنامه ریزی میان مدت و بلندمدت و تدوین آیین نامه های لازم برای توسعه و ارتقای دادرسی الکترونیک و نظارت بر حسن اجرای آنها، «شورای راهبری دادرسی الکترونیک» تشکیل می شود.

■ اعضای این شورا چگونه انتخاب و انتصاب می شوند؟
بله، طبق همین ماده، این شورا به ریاست رئیس قوه قضائیه و دبیری رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، تشکیل می شود و اجازه بفرمایید اسامی اعضای شورا را که در متن ماده ۶۴۹ آمده است، قرائت نمایم:
الف- رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه (به عنوان دبیر شورا)

ب- معاون حقوقی قوه قضائیه

پ- رئیس دیوان عالی کشور

ت- دادستان کل کشور

ث- رئیس دیوان عدالت اداری

ج- رئیس سازمان قضائی نیروهای مسلح

چ- رئیس سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور

ح- رئیس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

خ- رئیس سازمان بازرسی کل کشور

د- رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور

ذ- معاون آموزش و تحقیقات قوه قضائیه

ر- معاون راهبردی قوه قضائیه

ز- مسؤول حفاظت و اطلاعات قوه قضائیه

ژ- وزیر دادگستری

س- وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات

ش- فرمانده نیروی انتظامی کشور

ص- یک نفر از نمایندگان عضو کمیسیون قضائی و

قانون گذار
درنگاهی
نوآورانه علاوه
بر اعتبار بخشی
استفاده از
تجهیزات
الکترونیک و
امکانات فضای
مجازی، نگاهی
تحولی دارد،

مجریان و بهره‌برداران، شیوه نظارتی آن پیش بینی می‌شود.

■ **شورای راهبری در آموزش‌های عمومی حقوق الکترونیک دادرسی الکترونیک چه برنامه‌هایی دارد؟**
یکی از ارکان مهم توسعه فناوری اطلاعات، ارتقای آمادگی الکترونیکی و به اصطلاح E-readiness است. توانایی پذیرش و به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، یکی از عوامل کلیدی موفقیت در دادرسی الکترونیکی است. آمادگی الکترونیکی به عواملی همچون عوامل زیرساختی، مخابراتی، اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و منابع انسانی بستگی دارد. در سازمانها و دستگاههای خاصی همچون قوه قضاییه، آموزش دادرسی الکترونیکی برای مقامات قضایی و اصحاب پرونده، بسیار اهمیت دارد.

■ **از تشکیل اولین جلسه شورای راهبری تنها یک گزارش تصویری منتشر شده است، سیاست ارتباط با رسانه شورا به چه شکل است و چه ساختاری برای آن دیده شده است؟**

نخستین جلسه شورای راهبری دادرسی الکترونیکی با حضور آیت الله رئیسی رئیس قوه قضاییه، مسئولان عالی قضایی، وزرای دادگستری و ارتباطات، فرمانده نیروی انتظامی و دیگر اعضا، در ۳۱ اردیبهشت امسال برگزار شد. طبیعی بود که فترت زمانی تصویب قانون و تشکیل جلسه شورا، خللی ایجاد کرده بود که بحمدالله با تدبیر رئیس محترم قوه قضاییه، حل شد. در این شورا، شیوه خاصی برای ارتباط رسانه‌ای پیش بینی نشده است و «شورا» در این زمینه تابع نظامات اطلاع رسانی قوه قضاییه است، البته به تناسب مورد، اینجانب به عنوان دبیر شورا، با برگزاری مصاحبه‌ها و نشست‌های خبری، این کار را به انجام خواهم رساند.

■ **مردم، متخصصین و وکلا چگونه می‌توانند نظرات و راهبردهای خود را به شورای راهبری منتقل کنند؟**

در چارت تشکیلاتی شورا، دبیرخانه‌ای پیش بینی شده است که در کنار دفتر طرح و برنامه، وظیفه ارتباط با جامعه نخبگانی را به عهده دارد. من از فرصت استفاده می‌کنم و دو کانال ارتباط با شورا را عرض می‌کنم.

۱- شماره تلفن دبیرخانه شورا (۰۲۱-۶۶۹۶۹۵۹۴)

۲- ایمیل شورا به نشانی hoze@eadl.ir جهت

ارتباطات دو سویه در نظر گرفته شده است. ☎

است قوه قضاییه باید در خصوص شبکه ملی عدالت اقدام کند. شورای راهبری چه نقشی و چه برنامه‌ای برای راه اندازی شبکه ملی عدالت دارد؟
به دلیل اهمیت دادرسی الکترونیکی، قانون‌گذار در ماده ۶۵۲، زیرساخت ارتباطی را به نام «شبکه ملی عدالت» مشخص کرده است و قوه قضاییه را موظف کرده است، برای ساماندهی ارتباطات الکترونیکی بین محاکم، ضابطان و دستگاههای تابعه خود و نیز سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که در جریان دادرسی به اطلاعات آنها نیاز است، این شبکه را با به‌کارگیری تمهیدات امنیتی مطمئن از قبیل امضای الکترونیکی، راه‌اندازی کند. با توجه به ماموریت شورا در سیاستگذاری و تدوین راهبردهای ملی، برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت و تدوین آیین‌نامه‌ها برای توسعه و ارتقای دادرسی الکترونیکی و نظارت بر حسن اجرای آنها، نمی‌توان برنامه اجرایی را از شورا مطالبه کرد. مرکز آمار و فناوری اطلاعات به عنوان بازوی اجرایی این شورا، عهده‌دار راه‌اندازی و توسعه شبکه ملی عدالت است و هر جا مشکل تقنینی - اجرایی دارد که با «آئین نامه» حل می‌شود، می‌تواند به شورا مراجعه کند.

■ **اساسا شورای راهبری، ابزار نظارتی بر حس انجام قانون آیین دادرسی الکترونیکی دارد؟ این ابزار چیست؟**

همانطور که عرض کردم، نقش شورا، تقنینی و نظارتی است و گرچه شیوه خاصی برای نظارت مشخص نشده است ولی در ضمن هر آیین نامه و متناسب با موضوع،

**نخستین
جلسه شورای
راهبری دادرسی
الکترونیکی با
حضور آیت الله
رئیس‌رئیس قوه
قضاییه، مسئولان
عالی قضایی،
وزرای دادگستری و
ارتباطات، فرمانده
نیروی انتظامی و
دیگر اعضا، در ۳۱
اردیبهشت امسال
برگزار شد**

رسانه‌ها

ودوره جدید مدیریت در قوه قضائیه

رهبر معظم انقلاب (مد ظله العالی)، از سوی رسانه‌های متفاوت، انتظارات از ایشان به انحاء مختلف بیان و مطرح گردیده است، که لازم است به اختصار مروری بر آن‌ها نماییم. نکات و مسائلی چون: افزایش اعتماد مردم به قوه قضاییه، موضوع حقوق بشر در ایران، تقلیل حساب‌های قوه قضاییه از ده‌ها مورد به ۵ حساب، دیدگاه رئیس جدید قوه به موضوع فضای ساینبری و مجازی، عدالت الکترونیک، زندان زدائی، حمایت از تولید و کارآفرینی، مبارزه قاطع با مفسدین اقتصادی و قاچاق، تأمین امنیت زنان در برابر خشونت و جذب ۷۰۰۰ پذیرفته شده آزمون استخدامی قوه قضاییه، بخشی از محورهای مورد توجه رسانه‌ها در این مدت، به انتخاب رئیس جدید قوه قضاییه و درخواست‌ها و دغدغه‌های مردم نسبت به قوه قضائیه است که به واکنش و مطالب برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم.

محسن مسیحی انتصاب مبارک و حضور آیت الله سید ابراهیم رئیسی در مسند ریاست قوه قضاییه، از آنجایی که تجربه طولانی در مدیریت ارشد جایگاه‌های مختلف این قوه داشته و رشد یافته در مناصب مهم قضایی در نظام جمهوری اسلامی بوده‌اند، امیدهای فراوانی را در داخل قوه و همچنین در بین عموم مردم به وجود آورده است، چرا که ایشان هم ساختار قوه قضاییه را به خوبی می‌شناسند و هم معضلات آن را با همه وجود شناخته و تجربه کرده‌اند و هم بر راهکارهای برون رفت از مشکلات اشراف و اطلاع داشته و برای تحوّل نوین در قوه قضائیه با عنایت به سوابق قضائیشان طرح و برنامه دارند. از سوی دیگر، رسانه‌ها و خبرنگاران، همیشه به عنوان چشمان بینای جامعه تلقی شده و برآیند و ما حاصل تفکر مردم و افکار عمومی، از زبان اهل رسانه گفته می‌شود، لذا، پس از انتصاب آیت الله رئیسه به ریاست قوه قضاییه از سوی

ایران روزنامه ایران در مطلبی با عنوان «بازسازی اعتماد عمومی به دستگاه قضایی» نوشته بود: ابراهیم رئیسی، تابلوی ورود ممنوع به همه بحث‌های مرتبط با دستگاه قضا را برداشت. او در نخستین گفت‌وگوی رو در روی با مردم، نه از سوال در مورد حساب‌های قوه قضاییه برآشفته و نه از حادثه فشافویه به راحتی گذشت و نه از گفتن خبر برخورد با ۶۰ قاضی متخلف حذر کرد.

سراسر روزنامه شرق نیز با نگاه به موضوع تحوّل در قوه قضاییه، توجه خود را به گفت‌وگوی زنده تلویزیونی آقای رئیسی معطوف کرده و به این پرسش پرداخته بود که، مردم چه زمانی احساس می‌کنند در قوه قضاییه تحول ایجاد می‌شود؟ و پاسخ رئیس قوه قضاییه را در این خصوص برای خوانندگان خود منعکس کرده بود که: سراسر مسائلی رفته که دغدغه مردم است. از جمله موضوع پرونده‌های معوق و ابتدا هم کار را از خودمان، یعنی پرونده‌های ماده ۴۷۷ که رئیس قوه قضاییه باید راجع به آن تصمیم می‌گرفت، شروع کردیم و خوشبختانه بخش زیادی از این پرونده‌ها تعیین تکلیف شده‌اند.

انتخاب روزنامه اعتماد که نتوانسته بود نگاه سیاسی خود را نسبت به انتصاب آیت‌الله

رئیس‌ی پنهان کند، نوشته بود: بسیاری از کسانی که آقای رئیسی را گزینه خوبی برای ریاست جمهوری نمی‌دانستند، از او به‌عنوان گزینه‌ای مطلوب برای ریاست قوه قضاییه نام برده‌اند. آن‌ها معتقد بودند که رئیسی سوابق بسیار زیادی در قوه قضاییه دارد و به اصطلاح با پیچ و خم‌های این دستگاه بسیار آشناست و همین می‌تواند امیدوارکننده باشد و تغییرات مثبت در دستگاه قضا ایجاد کند، سید ابراهیم رئیسی هم از همان روزی که بر صندلی ریاست قوه قضاییه تکیه زد، تلاش کرده تا روند سابق این قوه را تغییر دهد.

سازمان روزنامه آرمان نیز با بهره‌گیری از گفت‌وگوی ریاست قوه قضاییه، موضوع عدالت را در سخنان سید ابراهیم رئیسی برای گزارش خود به خوانندگان‌ش انتخاب کرده بود. روزنامه آرمان در این باره نوشته بود: رئیس دستگاه قضا، عدالت را آرمان و هدف غایی و عالی جمهوری اسلامی ایران در ساحت فردی و ملی خواند و گفت، که هر اقدام و حرکتی در جمهوری اسلامی ایران با شاقول عدالت سنجیده می‌شود و میزان مشروعیت و رسالت هر برنامه و میزان مقبولیت هر اقدام و عمل در جمهوری اسلامی ایران به قابلیت و توانایی در تحقق عدالت بستگی دارد.

روزنامه روزنامه وطن امروز به موضوع افزایش اعتماد مردم به قوه قضاییه اشاره کرده بود. این موضوع که این روزها، بحث بسیاری از رسانه‌های حقیقی و مجازی است، در وطن امروز نیز موضوع گزارش آن قرار گرفته بود. در بخشی از گزارش وطن امروز آمده بود: آیت‌الله رئیسی در نخستین گفت‌وگوی مشروح خود در تلویزیون، از افزایش اعتماد مردم به قوه قضاییه در مدت مسئولیت خود خبرداد و بیان داشتند: اساس من این است که در مراجعاتی که به خود بنده شده است و نظراتی که از عموم مردم دارم، امیدواری مردم به دستگاه قضایی بسیار افزایش پیدا کرده است.

روزنامه روزنامه جوان نیز به موضوع حقوق بشر در ایران پرداخته و نوشته بود: نشست با سفرا و نمایندگان خارجی مقیم ایران فرصت خوبی برای رئیس قوه قضاییه کشورمان فراهم کرد تا در فضایی آرام به تبیین رویکرد ایران نسبت به حقوق بشر بپردازد و در کنار آن از نقض حقوق بشر توسط دولت‌های دیگر علیه مردم ایران بگوید؛ از ده‌ها هزار مجروح شیمیایی جنگ هشت ساله صدام علیه مردم ایران که سلاح‌های شیمیایی‌اش را دولت‌های اروپایی در اختیار صدام قرار دادند و حالا مدعی حقوق بشر شده‌اند.

روزنامه روزنامه کیهان نیز به تقلیل حساب‌های قوه قضاییه به ۵ حساب، مبارزه با فساد و ارائه لایحه تأمین امنیت زنان در برابر خشونت و... پرداخته و نوشته بود: آقای رئیسی بیان نموده‌اند، این لایحه در دولت تهیه شده بود و به لحاظ اینکه جنبه قضایی داشت به قوه قضاییه ارسال شد. لایحه را از دولت پیگیری کردم، گویا به مدت دو سال بود که در دستگاه قضایی مانده بود و قول دادم که ظرف چند ماه این قضیه را به اتمام برسانم، لذا معاونت آن را که در معاونت حقوقی است، فعال کردیم و کارشان آماده شده است و معاونت‌های فرعی نیز در این مورد از قضات فرهیخته و صاحب‌نظران نظر خواهی کرده‌اند.

■ ■ ■

در پایان با آرزوی موفقیت ریاست محترم قوه قضاییه در پیاده سازی آرمانهای ارزشمند نظام مقدس جمهوری اسلامی و انجام منویات مقام عظمای ولایت در نظام قضائی کشور، آحاد مردم، خصوصا جامعه قضائی و مدیران رسانه ها را به همراهی و همدلی با ریاست معزز قوه قضائیه در اجرای اهداف عالی قضائی و تلاش مضاعف برای انجام تحولات بزرگ در قوه دعوت می‌نمائیم. بعون الله تعالی

مزایا و معایب دادرسی الکترونیک

عدالت قضایی، آرمان هر جامعه

رضامعینی

حقوقدان و وکیل پایه یک دادگستری

با پیشرفت جامعه بسیاری از علوم و فنون از حالت سنتی خود خارج شده و به سمت الکترونیکی شدن گام نهادند که علم حقوق نیز از این قاعده مستثناء نبوده و نیست و باید همگام و هم راستا با دیگر علوم به این سوی گام نهاد. عدالت قضایی در هر جامعه یک آرمان است که افراد آن جامعه، همواره در راه استفاده از روش هایی هستند که به این هدف دست یابند. در این میان دادرسی الکترونیک و هر مفهوم جدیدی که به آن کمک نماید، می تواند مطلوب باشد. دادرسی الکترونیکی که از آن به دادرسی دیجیتالی، دادرسی مجازی و هم تعبیر می شود توسط اتحادیه اروپا تحت عنوان استفاده از ابزارهای اطلاعاتی و ارتباطی در حیطه دادگستری تعریف شده است. بنابراین منظور از دادرسی الکترونیک رسیدگی به امور قضایی به صورت مجازی است این نوع دادرسی که مرتبط با مباحث شکلی علم

انجام خواهد شد. همچنین در تبصره ۲ ماده ۶۵۵ قانون آیین دادرسی کیفری تصریح شده قوه قضاییه می تواند جهت طرح و پیگیری امور قضایی مراجعان موضوع این قانون در فضای مجازی نسبت به ایجاد دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و جهت هماهنگی فعالیت دفاتر، نسبت به ایجاد کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، با استفاده از ظرفیت بخش خصوصی اقدام نماید. جدیدترین سامانه ای که در قوه قضاییه به سامانه منظور راه اندازی شده، قضایی است که بخش اول آن

قضایی از جهت کنترل هزینه های قضایی، ذخیره کردن زمان، ارتقای مدیریت قضایی و برنامه ریزی در تعیین راهبردها از طریق آمارگیری، نظارت و شفافیت عملکرد، غیر قابل انکار است. ماده ۷ آیین نامه ارائه خدمات الکترونیک قضایی نیز که به تصویب رئیس قوه قضاییه رسیده است، ابلاغ دادخواست و ضمیمه آن و یا ابلاغ هرگونه قرار و دستور قضایی به مخاطبان ذیربط را به صورت الکترونیکی امکان پذیر کرده است و بر این اساس در صورت عدم دسترسی به نشانی الکترونیک و شماره تلفن همراه، ابلاغ و احضار به صورت فیزیکی

حقوق است، شامل مواردی مانند ادله، رسیدگی مقدماتی، صدور کیفرخواست، صدور قرار تأمین، صدور حکم، تجدید نظر خواهی، معامله اتهام، سوالات متقابل و اقرار به جرم است که انجام هر کدام از اینها به صورت فیلم، ضبط صوت، اینترنت و غیره صورت می پذیرد. در دنیای الکترونیکی روابط به هم نزدیک شده و سرعت می یابد. مرزبندی جغرافیایی بی معنی شده است و عمده روابط و مناسبات ارتباطی، اجتماعی و معاملاتی شهروندان از طریق نت و روابط نت محور انجام می گیرد. بی تردید نقش ارتباط الکترونیکی در سیستم

به خدمات دادرسی الکترونیکی، ضرورت تأمین امنیت اطلاعات، مشکل نحوه احراز هویت کاربران در دادرسی‌های الکترونیک و ... مواجه هستیم و از منظر اصول بنیادین نیز رعایت حق افراد نسبت به روش سنتی، ایجاد تناسب میان زمان رایانه با توانایی بشر، جلوگیری از دخالت هوش ناپویا در تصمیم‌گیری قضایی، امنیت شبکه و حفظ حریم خصوصی به عنوان چالش‌های مهم باید مدنظر قرار گیرد. لذا به نظر می‌رسد با توجه به این چالش‌ها، نظام دادرسی الکترونیکی قادر به برچیدن کامل نظام دادرسی سنتی نیست بلکه می‌تواند به موازات این نظام حرکت کرده و کارایی آن را بهبود ببخشد. در این مورد نیز همان طور که مشخص و موید نظر همگی حقوقدانان و جامعه حقوقی است در نظام حقوقی ایران هنوز این نهاد با چالش‌های مذکور دست و پنجه نرم می‌کند و هنوز با چالش بزرگ عدم زیر ساخت جامع و مانع در دادرسی ایران نتوانسته است خود را وفق دهد.

برنامه‌ریزی در تعیین راهبردها در دستگاه اجرایی کاستن از نارضایتی‌های عمومی و همچنین نظارت و عملکرد بهتر این سیستم نقش بسزایی دارد. اما اگر کمی دقیق‌تر به موضوع بنگریم دادرسی‌های الکترونیکی علاوه بر تمامی مزیت‌هایی که دارد ناشی از خلأهایی است که آن را با چالش‌هایی روبه‌رو کرده، مهمترین مسأله‌ای که قبل از هر چیز سبب بروز این چالش می‌شود نبود آگاهی کافی مردم در برخی از نقاط کشور از این نوع دادرسی‌هاست، نونشدن نرم‌افزارهای ارتباطی در ادارات و گران بودن دسترسی به آن‌ها، نبود اینترنت پرسرعت و سیستم رایانه‌ای کافی برای شهروندان از جمله مشکلات فنی است که جامعه امروزی ما در برخی از نقاط کشور با آن دست و پنجه نرم می‌کند که دسترسی کافی به این نوع دادرسی برایشان سخت است. ضمن اینکه ما با نبود قوانین جامع و مانع در حوزه دادرسی الکترونیک، عدم آگاهی و یا آگاهی نسبی کاربران نسبت

از سامانه‌های الکترونیکی یا مخابراتی ابلاغ نماید. مراجعان به قوه قضائیه موظفند جهت دریافت الکترونیکی اوراق قضائی به سامانه‌ای که به این منظور ایجاد گردیده مراجعه کنند. ماده ۶۵۵ آیین دادرسی کیفری ابلاغ قضایی به صورت الکترونیکی را کافی دانسته و تبصره این ماده نیز ابلاغ الکترونیکی را قابل پذیرش می‌داند.

با توجه به ضرب‌المثلی که می‌گوید (تأخیر اجرای عدالت نقص عدالت است)، سرعت دادن به گام‌های عدالت از جمله عوامل مهم آن به شمار می‌رود، افزایش کارکرد دستگاه عدالت، جابک‌سازی در ارایه خدمات حقوقی، نزدیک شدن روابط، جلوگیری از اطاله دادرسی، بی‌معنا شدن مرزهای جغرافیایی از دیگر مواردی است که می‌توان به آن اشاره کرد. البته گفتنی است که ارتباط الکترونیکی سیستم قضایی در کنترل هزینه و ذخیره کردن زمان، ارتقا مدیریت قضایی و

مربوط به ارسال دادخواست در دفاتر خدمات قضایی است و بخش‌های بعدی آن به مرور تکمیل می‌شود. سامانه ثبت الکترونیک (ثنا)، سامانه خدمات الکترونیک قضایی (سجا) و سایر سامانه‌هایی که در این زمینه ایجاد شده، به منظور دسترسی ساده‌تر به دادگاه‌ها و محاکم قضایی راه‌اندازی شده است که هر روز دامنه این سامانه‌ها از طریق دفاتر خدمات قضایی در سطح کشور گسترده‌تر می‌شود، ارائه و پیگیری دادخواست، شکواییه، اظهارنامه و همچنین مدارک و مستندات پرونده با اطلاع‌رسانی پرونده، اطلاع از آخرین وضعیت پرونده و همچنین مشاهده روند کار پرونده، تسریع در انجام کارشناسی‌ها، استعلام‌ها و اوقات دادرسی از مزایای دادرسی الکترونیکی است که به مدد فناوری اطلاعات حاصل می‌شود. به موجب ماده ۱۷۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ قوه قضائیه موظف است اوراق قضائی را با استفاده

پرسش و پاسخ

■ تکلیف ثبت دادخواست های تجدید نظرهای خارج از موعد قانونی چیست؟

دادخواست های تجدیدنظر و واخواهی خارج از موعد در دفاتر خدمات قضایی ثبت می گردد و صرفا در سامانه، خطایی، مبنی بر اینکه مهلت قانونی ارائه دادخواست گذشته است نمایش داده می شود تا متقاضی عذر موجه خود را درج نماید. عدم پذیرش به علت رعایت نکردن موعد قانونی با دادگاه می باشد

■ دلیل اینکه در دادخواست های تجدیدنظر پس از پرداخت هزینه دادرسی در دفاتر، محاکم مجدداً اخطار رفع نقص جهت کسری پرداخت هزینه دادرسی ارسال می نمایند چیست؟
به دلیل اینکه در برخی مواقع مبلغ محکوم به در سامانه به درستی درج نشده لذا هزینه دادرسی به درستی محاسبه نمی شود.

■ آیا دریافت پول نقد برای افرادی که کارت بانکی همراهشان نیست مجاز است؟
خیر، حتماً می بایست هزینه ها از طریق کارت بانکی پرداخت شود.

■ آیا می توان از کارت بانکی مدیر دفتر، به جای مراجعینی که وجه نقد دارند استفاده کرد؟
خیر امکان استفاده از کارت بانکی مدیر دفتر وجود ندارد.

■ موضوع برابر اصل بودن اوراق در سامانه طبق قانون جزو صلاحیت های قانونی دفاتر نیست و این امر مسئولیت مضاعفی برای مدیران از جهت کیفری ایجاد می کند. خواهشمند است رسیدگی فرمایید.
برابر اصل نمودن اوراق صرفاً توسط دفاتر اسناد رسمی یا وکیل صورت میگیرد و دفتر صرفاً اصل بودن یا برابر اصل بودن مدرک را گواهی می نماید.

■ در مواردی که ارائه مدرک مالکیت الزامی است سیستم از کاربر اجباراً سند مالکیت می خواهد و خواهان ممکن است قولنامه یا مبایعه نامه ای داشته باشد و این تنها مدرک مالکیت وی می باشد پیشنهاد می شود به جای سند مالکیت، مستندات مالکیت درخواست شود.
سند مالکیت شامل دو نوع رسمی و عادی می باشد در سامانه سند مالکیت به صورت کلی در منضمات تعریف شده است تا قولنامه/مبایعه نامه نیز قابل ثبت باشد.

■ علت متغیر بودن هزینه تجدیدنظرخواهی با توجه به دادخواست ها چیست؟

هزینه دادرسی در تجدیدنظر خواهی در امور مالی ۵/۴ در صدر مبلغ محکوم به است که با توجه به مبلغ محکوم به هزینه دادرسی تغییر میکند و در امور غیرمالی نیز طبق بخشنامه یکسان سازی هزینه دادرسی محاسبه و دریافت می شود.

■ پیگیری های اظهارنامه ها بر عهده کدام ارگان یا واحد قضایی است؟ در بسیاری از موارد اظهارنامه ها ابلاغ نمی شود یا گواهی ابلاغ در سیستم ثبت نمی شود یا حتی زمانی که گواهی ابلاغ ثبت می گردد تاریخ ابلاغ ندارد، اظهارکننده این مشکلات را از چه طریق می توانند پیگیری کند؟
جهت پیگیری وضعیت ابلاغ اظهارنامه متقاضی می تواند به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی مراجعه نماید و گواهی ابلاغ اظهارنامه را دریافت نماید چنانچه وضعیت ابلاغ به درستی مشخص نباشد یا موردی درج نشده باشد می تواند به اداره ابلاغ مراجعه نماید. چنانچه ابلاغ به صورت الکترونیک باشد به کارپوشه مخاطب به صورت الکترونیکی ارسال می شود.

دوفصلنامه حقوق بشر

حقوق بشر اساسی‌ترین و ابتدایی‌ترین حقوقی است که هر فرد به‌طور ذاتی، فطری، به صرف انسان بودن از آن بهره‌مند می‌شود. این حقوق شامل حقوق طبیعی یا حقوق قانونی که در قوانین ملی و بین‌المللی موجودند، است. حقوق بشر در جهان امروز از چنان اهمیتی برخوردار است که از آن با عنوان بنیان حیات و همزیستی بشر یاد می‌کنند. مقررات و قواعد حقوق بشر، اصولی است که بر پایه آن شأن و کرامت انسانی را پاس می‌داریم. همه انسان‌ها به لحاظ اینکه انسانند دارای کرامت و حقوقند. بی‌تردید همه انسان‌ها خواهان آنند که در دنیایی توسعه‌یافته همراه با امنیت، معنویت، حقوق و اخلاق زندگی کنند؛ دنیایی فارغ از خشونت، تبعیض و نابرابری، ستم و استبداد.

دنیایی پر از دادگری، صلح، آزادی و بردباری. حقوق بشر باید به تأمین چنین دنیایی برای همه بشریت بیانید. «دوفصلنامه حقوق بشر» از سال ۱۳۸۵ برای تبیین مبانی نظری حقوق بشر و در راستای تحقق هر چه بیشتر اهداف مرکز مطالعات حقوق بشر در قالب اولین نشریه علمی و کاملاً تخصصی، جهت گسترش پژوهش‌های اصولی و مبانی نظری حقوق بشر در ایران شروع به فعالیت و انتشار آثار علمی برگزیده نمود. در بیش از ۱۰ سال که از آغاز انتشار «دوفصلنامه حقوق بشر» می‌گذرد، این نشریه توانسته به عنوان یکی از

منابع پژوهش در زمینه‌های مرتبط معرفی شده و به فعالیت خود ادامه دهد.

این دوفصلنامه از سوی مرکز مطالعات حقوق بشر دانشگاه مفید از سال ۱۳۸۵ چاپ و منتشر می‌شود. «دوفصلنامه حقوق بشر» یک نشریه با داوری بسته و دوسو ناشناس است که جهت گسترش مفاهیم حقوق بشر در ایران و انعکاس دیدگاه‌های موجود و همچنین جهت سهولت دسترسی به صورت دسترسی آزاد (رایگان) منتشر می‌شود و برای پذیرش و انتشار مقالات هیچ هزینه‌ای دریافت نمی‌کند. تمام هزینه‌های وابسته به تدوین، تهیه و انتشار مقالات از سوی مرکز مطالعات حقوق بشر دانشگاه مفید تأمین می‌شود. نشریه به دو صورت چاپی و الکترونیکی و هر دو فصل یک‌بار به دست چاپ سپرده می‌شود و مقالات نیز به دو زبان فارسی و انگلیسی پذیرفته و بررسی می‌شوند.

لازم به ذکر است که «دوفصلنامه حقوق بشر» از تمام اساتید، متفکران و صاحبان

اندیشه و علاقه‌مند به موضوعات مرتبط با حوزه پژوهش‌های حقوق بشر دعوت می‌کند تا با ارسال آثار و مقالات علمی خود به «دوفصلنامه حقوق بشر»، در تداوم این مسیر همیار آن باشند. اما دانشگاه مفید یک مؤسسه تحقیقاتی - آموزشی و یکی از جدیدترین مراکز حوزوی دانشگاهی است که با همین رویکرد، در سال

۱۳۶۸ در شهر قم بنیانگذاری شده است و مؤسس آن، حضرت آیت الله العظمی حاج سید عبدالکریم موسوی اردبیلی (ره) از مراجع تقلید بودند.

می‌توان گفت دانشگاه مفید رسالتی فراتر از مرزهای جغرافیایی احساس می‌کند بر همین مبنا و متناسب با امکانات محدود موجود، افزون بر دانشجویان ایرانی، دانشجویانی از دیگر سرزمین‌های اسلامی از جمله عراق، افغانستان، ترکیه، پاکستان و کشمیر در دانشگاه به تحصیل مشغولند و تقاضاهای متعددی نیز از کشورهای گوناگون به دانشگاه واصل شده که در حال بررسی است. همچنین افزون بر دانشمندان ایرانی از صاحب‌نظران دیگر کشورها چون لبنان، مالزی، اردن، سوئد، فرانسه، انگلستان، هلند، آمریکا برای ایراد سخنرانی‌های علمی و تدریس دعوت شده است. دانشگاه در حال حاضر با چند دانشگاه و مرکز علمی مهم داخلی و خارجی قرارداد همکاری آموزشی و پژوهشی منعقد نموده و یا در حال انعقاد است.

نشست مشترک مدیر عامل کانون، معاون آمار و فناوری اطلاعات دادگستری کل استان تهران و نماینده دفاتر خدمات الکترونیک قضایی استان

دفاتر

- تکریم ارباب رجوع از طریق ارائه خدمات با سرعت و دقت
- طراحی نظام یکپارچه نظارت و بازرسی از دفاتر
- ضرورت تهیه دستورالعمل جامع نظارت و بازرسی
- لزوم حفظ جایگاه و کرامت مدیران

- مقدم داشتن تذکر به جای تشکیل پرونده
- انعکاس سابقه بازرسی در تشکیل پرونده
- بررسی و تحلیل بازرسی ها
- نظامند کردن شیوه فعالیت ها
- پوشش مناسب نیروی انسانی حاضر در دفاتر
- تدوین شرح وظایف، تکالیف و اختیارات نماینده دفاتر در استان ها
- با کانون، دادگستری و اداره کل برگزاری نشست های استانی با حضور مسئولان قضائی استان
- در پایان این نشست مدیرعامل کانون ضمن تشکر از حسن توجه و عنایت جناب آقای شجاعی معاون محترم آمار و فناوری اطلاعات دادگستری کل استان تهران نسبت به استمرار نشست هایی از این دست در کانون، ابراز امیدواری کرد.

و به پاره ای از مسائل مربوط به دفاتر از قبیل: عدم تمدید پروانه برخی از دفاتر، بلا تکلیف بودن تعدادی از مدیران، ارائه گزارش تخلف به جای ارتکاب اشتباه توسط بازرسان و طولانی شدن روند تمدید پروانه که موجبات عدم امنیت شغلی برای مدیران گردیده است، اشاره نمود.

در ادامه، آقای علی شجاعی (معاون آمار و فناوری اطلاعات دادگستری کل استان تهران) ضمن تحسین شکل گیری دفاتر خدمات الکترونیک قضایی در کشور، اهمیت پرداختن به موارد ذیل را یادآوری نمودند:

- جدی گرفتن مقوله آموزش و تدوین سرفصل های کاربردی با تأیید کانون و صدور تأییدیه به معاونت های آمار و فناوری استان ها برای بکارگیری بهتر کارکنان

نشست هایی از این دست میان مجموعه های مرتبط، اقدام مبارکی است برای عبور دقیق تر و سریع تر از مشکلات و کاستی های موجود که ان شاء الله با قوت هدیاتی در پایان اشاره کرد، هدف از این جلسه بررسی مشکلات دفاتر استان تهران می باشد که توسط جناب عظیمیان احصا شده و در ادامه جلسه مطرح و با حضور جناب شجاعی معاون محترم آمار و فناوری اطلاعات دادگستری استان تهران به بررسی مناسب ترین راهکارهای برون رفت از آنها اقدام خواهد شد.

در ادامه نشست، آقای عظیمیان (نماینده دفاتر استان تهران)، مدیران دفاتر را سرمایه ای برای کشور دانست

اولین نشست مشترک

در راستای تبیین و حل مسائل دفاتر خدمات الکترونیک قضایی استان تهران در کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی برگزار شد. در ابتدا مدیرعامل کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، ضمن ارائه توضیحات لازم در خصوص روند انتخاب نمایندگان استانی و برگزاری انتخابات اخیر در تهران جهت انتخاب نماینده استان، به ضرورت هم اندیشی میان کانون، دادگستری، اداره کل خدمات و نمایندگان استانی جهت طرح مسائل و مشکلات و بررسی راهکارهای برون رفت از آن اشاره کرد.

علی اصغر هدیاتی در ادامه اذعان کرد: فلسفه اصلی و نهایی ارائه خدمات به صورت الکترونیک، جلب رضایت شهروندان است و این مهم، رهین ارتقای این خدمات نوین می باشد. وی افزود، ارتقای خدمات الکترونیک قضایی نیز مستلزم همدلی، هماهنگی و همگرایی میان نهادهای ذینفع در این حوزه می باشد که یکی از نموده های آن در نشست صمیمی امروز، متبلور است.

مدیر عامل کانون گفت:

طرح سنجش و پایش عملکرد دفاتر در سراسر کشور به عنوان یک اولویت اساسی در دستور کار کانون قرار گرفت

خبر

طرح علمی-پژوهشی سنجش و پایش عملکرد دفاتر خدمات الکترونیک قضایی با حضور سرپرست پژوهشگاه آمار و فناوری اطلاعات پژوهشگاه قوه قضائیه در کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی بررسی شد. در این جلسه، علی اصغر هدایتی مدیر عامل کانون ضمن تاکید بر ضرورت انجام طرح‌های علمی-پژوهشی، بهترین مسیر جهت دستیابی آسان، سهل الوصول و زودبازده در اقدامات علمی و فناورانه را

استفاده از یافته‌های پژوهشی و مطالعاتی دانست. هدایتی افزود: سیاست ما در کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، حرکت بر مدار علمی در مسیر توسعه کمی و کیفی خدمات الکترونیک قضایی در کشور می‌باشد و بی شک، طرح‌های از این دست مورد استقبال کانون می‌باشد. در ادامه، محمدرضا هراتی نیک «سرپرست پژوهشگاه آمار و فناوری اطلاعات پژوهشگاه قوه قضائیه» ضمن ارائه

توضیحات لازم در خصوص این طرح و ضرورت عملیاتی شدن آن، از همکاری صمیمانه کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی تشکر نمود. گفتنی است، طرح سنجش و ارزیابی عملکرد دفاتر خدمات الکترونیک قضایی حاصل سفارش مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه است که توسط دانشکده مهندسی صنایع دانشگاه تهران در قالب طراحی و ارائه مدل شخصی سازی شده ارزیابی عملکرد دفاتر و سامانه سخا صورت پذیرفته است. ۵

دیدار مدیر شبکه‌های رادیویی پیام و آوا از کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی

خبر

در دیداری دوستانه، محمدرضا دشتی اردکانی (رییس هیأت مدیره) و علی اصغر هدایتی (مدیرعامل) با دکتر شهرام ملازاده مدیر شبکه‌های رادیویی پیام و آوا درباره بررسی امکانات تبلیغی، ترویجی، اطلاع رسانی و آموزشی شبکه‌های رادیویی و انعکاس برنامه ریزی شده بسته‌های محتوایی مربوط به کانون و دفاتر خدمات الکترونیک قضایی گفتگو کردند.

در این دیدار، علی اصغر هدایتی علاوه بر ارائه گزارش کار کانون بر ثمرات و نتایج شکل گیری و خدمات متنوع دفاتر خدمات الکترونیک قضایی که بالغ بر ۱۴۰۰ خدمت در حال حاضر می‌باشد اشاره داشت. وی در ادامه، ضمن

بر شمردن مزایای این طرح ملی که در راستای جلب رضایت حداکثری شهروندان عزیز در حوزه قضا شکل گرفته است به تولید محتوا در زمینه ارتقای دانش حقوقی شهروندان، ارتباطات تعاملی و بستر سازی فرهنگی با

بهره گیری از امکانات رسانه ملی به ویژه رادیو پیام پرداخت. در ادامه، محمدرضا دشتی اردکانی بر نقش آگاهی بخشی از طریق رسانه بر مردم و افکار عمومی و نیز آموزش‌های پیوسته از طریق بسته‌های محتوایی تاکید و تصریح کردند. در پایان این دیدار صمیمی، بر همدلی و همکاری در تولید محتوای کاربردی در خصوص خدمات الکترونیک قضایی تاکید و مقرر شد گام‌های عملی از هفته آینده برداشته شود. ۵

انا لله وانا اليه راجعون

با نهایت تأسف و تأثر باخبر شدیم همکار گرامی مان حجت السلام و المسلمین جناب آقای حسین بهرامی، رضوان الله تعالی علیه «مدیر دفتر خدمات الکترونیک قضایی شماره ۹۳۳۱۹۰۰۲ شهر قم» دارفانی را وداع نمودند. این ضایعه بزرگ را به خاندان معظم، آشنایان و همکاران آن فقید سعید تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای آن مرحوم، علو درجات و برای خانواده محترمشان صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت می‌نمائیم.

حضرت حجة الاسلام و المسلمین

جناب آقای دکتر حمید شهریاری

معاون محترم قوه قضائیه و رئیس مرکز آمار و فناوری اطلاعات با نهایت تأسف و تأثر، درگذشت والده مکرمه را به حضرت تعالی و خاندان محترم تسلیت عرض نموده و از درگاه خداوند متعال برای آن فقیده سعیده، غفران و رحمت و برای بازماندگان محترم، صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت می‌نمائیم.

سفر به مازندران در یک نگاه

سفر اعضای هیأت مدیره

**[کانون دفاتر خدمات
الکترونیک قضایی]**

در راستای بازدید از دفاتر استانی
در تاریخ ۱۲ الی ۱۴ تیرماه ۱۳۹۸

اهداف سفر

■ تقویت روابط
بین دادگستری
و کانون دفاتر
خدمات
الکترونیک قضایی

■ نظارت
و ارزیابی

■ بررسی مسایل و
مشکلات دفاتر
استان

برنامه سفر

■ جلسه با رئیس کل و معاون آمار و فناوری
اطلاعات دادگستری استان مازندران

■ جلسه هم‌اندیشی با مدیران دفاتر استان
مازندران (حدود ۵۰ نفر) در راستای طرح
مسائل مربوط به دفاتر خدمات الکترونیک

بازدیدکنندگان

علی اصغر هدایتی

محسن محدث

حسن روحانی‌نیا

اکبر ثقفیان

علی اصغر تدین

مجید بشیری

رئیس قوه قضاییه:

در دستگاه قضایی، همه هم و غم مسئولان، قضات و کارکنان باید این باشد که بتوانیم امور را به موقع، به روز و به هنگام، دقیق، مستند به قانون، بر مبنای حق و عدل و بدون نفوذپذیری از هیچ فرد و نهادی انجام دهیم.

